Leto V., štev. 2 — Ljubljana, sreda, 2. januarja 1924 — Poštnina pavšalirana. — Cena 2 Din.

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 20·— Din
za inozemstvo 30·— „
neobvezno
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnici:
Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 1. januarja.

Italija se je z izpodbijanjem Sforzinega dodatka rapalskemu dogovoru in z željo razveljaviti to mednarodno pogodbo z aneksijo Reke podala na težavno in opolzlo pot. Ves svet vidi, da je vsa tozadevna argumentacija proti Jugoslaviji na las podobna razlogom volka v znani pravljici o ovci, ki mu je kalila vodo.

Zato se Italija služi z orožjem indirektnih pritiskov s tem, da zažiga ogenj krog jugoslovenskih granic. Na vso moč se trudi vzbuditi nemire na albanski meji in na ta način zaposliti našo vojsko. Njeni prsti so dobro vidni v Pešti, kjer se vrši stalna italijanska propaganda pod vodstvom dr. Alberta Berzewiczyja, ki je baje osebni prijatelj Mussolinija. Pod italijanskim protektoratom se razgovarjajo v Pešti Madžari z odposlanci bolgarskih generalov Žekova in Lazareva. Niti dejstvo, da so se hrvatski begunci, ki jih je Madžarska poslala v šolo v italijansko armado, izkazali kot špijoni, ni moglo skaliti madžarsko-italijanskega prijateljstva, kateremu Italijani dajejo oporo v obljubah o madžarskem svobodnem odseku v reški luki. V isti predal spadajo pretirano topla čuvstva, ki jih razvijajo Italijani za Toli Hadži Gogu, ki je načelnik kucovlaškega begunskega odbora v Bukarešti.

Govor, ki ga je imel te dni v Sofiji bolgarski ministrski predsednik Cankov, spada v isto kategorijo, kakor zgoraj omenjeni pojavi. Fašistovski krogi neprestano širijo vesti, da pride v Macedoniji že sedaj ali pa vsaj na pomlad do vstaje, in zato potrebujejo še posebnih fanfar iz Sofije.

Jasno je, da Italija svojo krivično ofenzivo na Reko vodi proti Jugoslaviji preko Pešte in Sofije.

Žalostno je, da bolgarski narod zapada v stare svoje pogreške in ne čuti, da je zopet enkrat igrača v tujih rokah. Ni ga konflikta v preteklem stoletju pa tudi v polpretekli dobi med bolgarstvom in srbstvom, kjer ne bi imel svoje roke vmes tujec, ki je bil interesiran, da se bratska naroda med seboj oslabita. Zopet enkrat je Sofija sleno orodje v tujih rokah to pot ne Berlina ali Dunaja, temveč Rima.

Danes za Macedonijo ne stoji več samo srbstvo, ampak za njo je združena moč celokupne Jugoslavije, katera za svoj obstoj neobhodno potrebuje Vardarsko dolino in smatra, da je macedonsko vprašanje nepreklicno rešeno. Vsa država bi se morala združiti v poseben napor, da bi se po sistematskem načrtu težavne razmere v tem delu naše domovine enkrat za vselej uredile in bi na ta način ti bogati kraji postali torišče rodovitnega dela, ki bi bilo v korist gospodarstvu celega naroda.

Izjava bolgarskega ministrskega predsednika mora zadeti na tako odločen naš odgovor, da nihče ne bo mogel misliti, da Jugoslavija le za trenotek smatra, da je zanje zopetna otvoritev macedonskega pitanja dopustna. To se mora tudi slišati v Rim, kjer naj bi uvaževali, da te vrste zbadanja z zahrbtnimi bodali in iglami spadajo med staro diplomatsko šaro, s katero se zdravega naroda oplašiti ne more. Intrige v Pešti, v Sofiji, v Albaniji so drage in kompromitujoče. Tudi najnovejša koketiranja s Poljaki iz osvete proti češkoslovaškemu vodstvu Male antante rimski diplomaciji ne bodo pomagala do uspeha. Po ovinkih se reško vprašanje rešiti ne da. Italijanski narod se mora dokopati do pogumne odločitve, da treba podpisano pogodbo od točke do točke izpolniti.

Francija ob novem letu

Izjave predsednika republike Milleranda.

Pariz, 1. januarja. h. Današnjega novoletnega sprejema v Eliseeu se je udeležil tudi nemški poslaniški odpravnik. Papežki nuncij je imel imenom diplomatskega zbora na predsednika Milleranda nagovor. Millerand je odgovoril: »Pred letom dni ste izrazili željo, da bi Francija končno vendar požela sadove svojih naporov v blagor lastne države in vsega sveta. Vaše želje se bližajo uresničenju. Naša prizadevanja so naletela na velik odpor in so povzročila vsled tega novo gorje. Toda Francija je danes kljub temu prosta sovraštva in si vedno bolj želi miru. Njena najiskrenejša želja je, da se ne bi pojavili nobeni novi incidenti, ki bi mogli ovirati končno spravo in končni mir. Francija zahteva svoj prostor v prvi vrsti delavcev, ki so dobre volje.«

Nadaljni ukrepi za likvidacijo pokr. uprave v Ljubljani

UKINJENJE ODDELKA ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO. — PRENOS POLJEDELSKIH AGEND.

Beograd, 1. januarja. d. Med notranjim ministrstvom in ostalimi resortnimi ministrstvi je dosežen sporazum o načinu likvidacije ljubljanske pokrajinske uprave. Posli notranjega resorta so že prenešeni na ljubljanskega in mariborskega velikega župana, vendar se radi stanovanjskih težkoč razdelitev uradništva zaenkrat še ne izvrši. Akti se bodo začasno tudi za Maribor reševali v Ljubljani, vendar po navodilih in pod podpisom mariborskega župana. Dr. Ploj je stavil ministrstvu predloge za razširjenje poslopja mariborskega okr. glavarstva, ki bo v bodoče sedež oblastnih uradov. Potrebna sredstva bi se dobila iz prodaje dveh stanovanjskih hiš, ki jih je država lani nakupila za urade velikega župana.

Za notranjim oddelkom pokrajinske uprave se izvrši likvidacija dosedanjega oddelka ministrstva za trgovino in industrijo, ki kot samostojni urad preneha ter preide v smislu zakona kot sekcija pod direktno upravo velikih županov. Predvideno je, da se dosedanji šef tega oddelka dvorni svetnik dr. M a r n in njegov namestnik vladni svetnik dr. R a t a j pokličeta v ministrstvo, del uradništva se dodeli novi sekciji za trgovino in industrijo, ostalo uradništvo pa drugim odsekom oblastne uprave odnosno se reducira. Likvidacija ministrskega oddelka za trgovino in industrijo se ima izvršiti do konca meseca marca.

Tudi razdelitev oddelka za kmetijstvo se ima skoro pričeti. Kakor se govori se za vodjo tega referata v mariborski oblasti določen bivši poslanec SKS Rajer.

Federalisti se posvetujejo o opozicijonalnem bloku

KONFERENCE V ZAGREBU. — RADIĆ NAJ SKOČI Z AEROPLANA MIROTVORNE REPUBLIKE. — STALIŠČE DEMOKRAT. STRANKE.

Zagreb, 1. januarja. n. Kakor poročajo listi se tukaj vodijo te dni pogajanja med Koroščevo, Spahino in Radićevo skupino o sestavi opozicionalnega bloka. Zatrjuje se, da prinesejo naslednji dnevi važne sklepe. Baje odide nekaj predstavnikov Radićeve stranke in klerikalcev in nekateri zastopniki hrvatske zajednice na Dunaj, kjer bi se končno sporazumeli s samim Radićem o nadaljnji taktiki. Zdi se, da so radićevci sklenili podpreti idejo opozicionalnega bloka, da se zruši sedanji režim in da se prisili vlado na nove volitve. V tem smislu je te dni govoril na Dunaju z Radićem podpredsednik hrv. rep. seljačke stranke dr. Maček in Radić mu je dal navodila. Ideja opozicionalnega bloka je posebno ojačena po demokratskem shodu v Zagrebu in posebno po govoru dr. Voje Marinkovića. V svojem govoru — pravijo v radićevskih krogih — Marinković sicer ne označuje dovolj točno obseg samoupravnih enot, za katere bi trebalo kompetencije še razširiti. Radićevci smatrajo sedaj, da je lažje sodelovati z demokrati nego z radikali, češ demokrati še nismo imeli nobenega pakta in nismo bili še od njih ogoljufani. V slučaju uspešnih pogajanj o opozicijskem bloku bi prišli radićevci v parlament. Sicer je pa vse odvisno od predstoječih razgovorov z Radićem na Dunaju.

Nasproti tem vestem se z vodilne demokratske strani ugotavlja sledeče:

Mogoče je, da se med grupami federalističnega bloka vršijo razgovori o možnosti vzpostavitve opozicionalnega bloka. Kar se demokratov tiče, stoji ena stvar: N i k d o, pa baš nikdo v demokratski stranki ne misli na opozicionalni blok, ki bi bil zgrajen na načelnih koncesijah demokratske stranke, kakršne zahtevajo federalisti. Da pristanemo n. pr. na zakonodajne avtonomije, o tem ne more biti govora. Dosedaj manjka torej o s n o v a za opozicionalni blok. Na drugi strani gospodje od radićeve skupine niso povsem enotnih nazorov. Jugosl. muslimanska organizacija (Spahina grupa) gotovo ni intransigentna v svojem avtonomističnem programu. Kako previden je dr. Korošec, dokazuje dejstvo, da osebno niti Markovega protokola ni hotel podpisati, temveč je pustil dva ljubljanska gospoda, da sta se blamirala. Radić dosedaj ni okazal nobene volje, da prelomi svojo negativno politiko. Brez njega pa se opozicionalni blok ustvariti ne da. Res je Radić političen avijatik prvega reda, toda skok z mirotvorne republike na platformo Marinkovičevega projekta je le previsok.

Načelno stoji vprašanje opozicionalnega bloka tako-le: Blok bi bil mogoč, če bi vse prizadete stranke se združile k izvedbi konkretnega programa, katerega glavni točki bi bili: konsolidacija prilik v državi in ozdravitev uprave. Tak delovni program bi ne tangiral načelnih programov združenih strank, pač pa bi n. pr. od federalističnih skupin zahteval suspenzijo njihovih državnopravnih zahtev. Dosedaj te uvidevnosti pri federalističnih grupah, razen morda pri spahovcih ni bilo, zato so bile vse govorice o resnosti pogajanj za opozicionalni blok v stvari neosnovane.

Ako se torej gg. Korošec, Spaho in Radić sedaj razgovarjajo o možnosti opozicionalnega bloka, bi mogli ti razgovori, v kolikor se demokratov tiče, biti od vrednosti le, če se gibljejo na polju pozitivne politike, ki računa z danimi dejstvi in ne pozablja, da je naša država nepokolebljivo postavljena na unitarični temelj.

Sneg in zameti v naših južnih krajih

PROMET NA MNOGIH PROGAH USTAVLJEN. — ZVEZA Z BOLGARIJO PREKINJENA. — NOVI MOST ČEZ DONAVO PRI NOVEM SADU POŠKODOVAN.

Beograd, 1. januarja, r. Radi silnega snežanja in burje je promet na vseh progah v Srbiji in Vojvodini zelo otežkočen. Na glavnih progah se promet že vrši, dasi z velikimi zamudami. Proga Beograd-Zagreb je še v precej dobrem stanju, vendar prihajajo brzovlaki z zakasnjenjem nekaj ur. Onemogočen je promet na progi Niš-Grahovo. Vlak, ki vozi na Crveni Krst je včeraj popoldne ob 18. obtičal v snegu. Pri tem sta skočila dva vagona s tira. Promet je onemogočen tudi na progi Čuprija-Ravna Reka. Vlaki se vračajo na postaje, odkoder so odpeljali. Sneg je ponekod visok 8 m. Nedaleč od Arandjelovca je obtičal v snegu tovorni vlak. Promet je otežkočen na progi Brod-Caprag. Na progi Paraćin-Zaječar je promet popolnoma ukinjen. Iz Bolgarije že več dni ni dospel noben vlak. Na Donavi je danes ves promet ustavljen, ker je reka zamrznila in se računa, da bo zamrznila Donava celo do Beograda. V Vojvodini je ukinjen promet na progi Subotica-Bečkerek-Bela Crkva-Vršac-Pančevo. Telefonska zveza med Beogradom in Grockom je prekinjena, ker je sneg podrl telefonske droge.

Beograd, 1. januarja, r. Včeraj zjutraj ob 3. je pri Novem Sadu narastla voda odnesla več vlačilcev, ki so služili pri gradbi novega železniškega mostu. Na vlačilcih nahajajoči se čuvarji niso mogli ničesar ukreniti. Obveščena je bila komanda mesta, ki je poslala na pomoč večji oddelek vojaštva. Medtem so vlačilci na sredi Donave zadeli ob čolne in se ustavili. En steber novega mostu je popolnoma pokvarjen in ga bo treba znova graditi. Škoda se računa na nekaj milijonov dinarjev. Radi tega bo zgradba mostu podaljšana za leto dni. Danes je Donava v okolici Novega Sada popolnoma zamrznila.

Gospić, 1. januarja, r. Radi snežnih zametov v Liki je ukinjena direktna poštna služba s severno Dalmacijo.

Subotica, 1. januarja, r. Radi velikih snežnih zametov je ustavljen železniški promet v severni Vojvodini. Na progi Čoka-Djala je promet popolnoma ukinjen.

Skoplje, 1. januarja, r. Sneg neprestano pada. Na progama Gradsko-Bitolj in Skoplje-Ohrid je ukinjen promet. Največ snega je padlo v okolici Gostivara. Proga je v višini 1 m zasuta s snegom. Telefonske in brzojavne zveze so na mnogih krajih prekinjene.

Angleži napovedujejo italijansko akcijo proti nam

ITALIJANSKO-MADŽARSKO-BOLGARSKA ZVEZA KOT PROTIUTEŽ PROTI PRIJATELJSTVU FRANCIJE IN MALE ANTANTE.

London, 1. januarja. d. O politiki bodočega angleškega ministrskega predsednika Macdonalda izjavlja Labour Magazine, da bo naklonjena izvršiti voljo mednarodne socijalistične organizacije, ki je prijazna Nemčiji. Z ozirom na francoska posojila državam Male antante »Daily Telegraph« izraža misel, da bo posledica v tem, da se bo **italijansko - bolgarska - madžarska zveza pospešila**, obenem pa se bo utrdilo **špansko - italijansko in italijansko - poljsko zbližanje, vsled česar da franko - češka pogodba ne bo element miru, ampak vznemirjenja. Italijani že razgovarjajo s poljskim generalštabom radi ustanovitve orožnih tovarn v Poljski zlasti za strupene pline.**

ANGLIJA IN FRANCOSKO POSOJILO JUGOSLAVIJI.

Pariz, 1. januarja. l. Na Quai d' Orsayu izjavljajo danes zvečer, da francoska vlada do sedaj ni bila obveščena o kakih angleških korakih v Beogradu, Varšavi in Bukarešti. Tudi ji ni znano, če se ti koraki pripravljajo ali so že storjeni. V francoskih vladnih krogih imajo vtis, da je angleška vlada res podvzela predvidene mere.

Reka v strahu pred aneksijo

PRIPRAVE NA KONČNO UNIČENJE REŠKE SAMOSTOJNOSTI.

Reka, 1. januarja, g. Tukajšnji politični krogi smatrajo, da je reško vprašanje, vsaj, kar se tiče politične strani, že rešeno. Nove volitve naj bi dale tej rešitvi zakoniti značaj, ker bi sicer stvar izgledala kot navadna kupna pogodba med Jugoslavijo in Italijo. Za politično rešitev reškega vprašanja govore zlasti tri najnovejša dejstva: prihod novih italijanskih čet na Reko, razpust fašistične organizacije na Reki in povlačenje jugoslovenskih bankovcev v svrho podpisa in izmenjave. Nove italijanske čete so prispele na Reko istočasno z razpustom fašistovske organizacije. Toda to so samo prvi koraki k likvidaciji reškega vprašanja, sporazum sam pa se izvrši med obema državama šele z volitvami, za katere pripravlja teren general Giardino. Splošno pa vlada na Reki mnenje, da bo likvidacija reškega vprašanja sledila naglim tempom, čim nastopi svoje mesto v Beogradu novi italijanski poslanik in **da se bo končala z italijansko aneksijo, katere se domače prebivalstvo najbolj boji.**

Priprave na konferenco Male antante

SESTANEK ČSL. KONZULOV. — POLJSKA IN MALA ANTANTA.

Beograd, 1. januarja. p. Priprave za konferenco Male antante so dovršene. 8. t. m. dospe v Beograd čsl. zunanji minister dr. Beneš z velikim štabom svojih sotrudnikov, med njimi najbrž tudi njegov pomočnik poslanik Girsa.

Istočasno prispe rumunski zunanji minister Duca z rumunskimi delegati. — Glavno pozornost bo vzbudilo poročilo ministra Beneša o francosko-češki zvezni pogodbi, ki ustvarja spopolnjena z intimnimi odnošaji Jugoslavije napram Franciji trdno vez med Parizom in Malo antanto.

V Beograd pride povodom konference za katero vlada v vsej Evropi ogromno zanimanje, cela vrsta zastopnikov prvih svetovnih listov.

Danes so prispeli iz Prage nekateri uradniki čsl. zunanjega ministrstva. Jutri dopoldne se prične pod predsedstvom čsl. poslanika Š e b e konferenca vseh čsl. konzulov v Jugoslaviji, ki je zamišljena kot predpriprava za češke udeležnike sestanka Male antante.

Varšava, 1. januarja. n. Poljska brzojavna agencija javlja: Z ozirom na predstoječo konferenco Male antante je izjavila kompetentna politična osebnost dopisniku »Ostagencije« sledeče: Poljska je pripravljena nadaljevati v Genovi in Ženevi započeto delo in **podpirati Malo antanto** v njeni mednarodni politiki. **Vprašanje vstopa Poljske v Malo antanto pa doslej še ni niti aktuelno, niti realno.**

Borgarska provokacija

Beograd, 1. januarja. r. Nedavni govor predsednika bolgarske vlade Cankova v bolgarskem sobranju, ki je bil, kakor so trdili Bolgari, s strani našega časopisja napačno tolmačen, je izzval razumljivo ogorčenje v naši državi. Danes je minister zunanjih del dobil od našega poslanika v Sofiji g. Rakića avtentično besedilo govora, v katerem je rečeno: S Srbijo, našo najbližjo sosedo si najiskreneje prizadevamo in imamo najboljšo voljo ustvariti dobre sosedske odnošaje. Na žalost se nam vedno ne odgovarja z istotako dobrimi čustvi. Mi mislimo, da ni potreba, da se povečajo nesoglasja med obema narodoma, a da bi se naši odnošaji s Srbijo mogli učvrstiti. Zato moramo zahtevati drugačno postopanje z našimi sorojaki v srbskih zemljah. Makedonski narod, ki v svoji bolgarski zavesti ni mogel biti stoletja raznaroden, ima pravico, da pretendira na državljansko svobodo in prava. Ako se ta svoboda Bolgarom v Makedoniji dovoli, postane Makedonija iz jabolka razdora spona, ki bo vezala obe državi. — Mi nimamo moči, da bi se bojevali, niti se ne bomo bojevali, niti se ne bo našel nerazumnež, ki bi propovedaval novo vojno, kakršnekoli že. — Le po sili svojih pravic bomo zahtevali zaščito svojih interesov. To pravim iskreno in dobrohotno, da se čuje tukaj in v Beogradu, da moreta dva naroda iti skupno in sodelovati na svoje narodne programe. Bolgarska vlada ne bo ovirala življenskih interesov Srbije. Toda mi zahtevamo, da bo Bolgarska spoštovana in da morejo Bolgari, kjerkoli že, živeti svobodno v nacionalnem in kulturnem pogledu».

Ta avtentičen tekst govora je sicer nekoliko oblažil prvotni ostri vtis, toda le v formalnem oziru. V stvari se ga smatra kot popolnoma nedopustno in izzivajočo izjavo. Danes dopoldne je konferiralo nekaj ministrov s Pašićem v njegovem kabinetu o dogodkih na Bolgarskem. Naš sofijski poslanik Rakić se ni dospel, ker je železniška proga med Slivnico in Dragomanom že dva dni zasnežena. Njegov prihod je najavljen za jutri. Politični krogi so stalno vznemirjeni. Računa se, da se bo takoj po prihodu Rakića v Beograd vršila na dvoru seja ministrskega sveta pod predsedstvom kralja, ki bo sklepala o nadaljnjem postopanju naše vlade.

Beograd, 1. januarja. p. **Danes so se vršile pri vladi konference z ministrom vojne generalom Pešićem. Naša meja proti Bolgariji je stalno dobro zavarovana. O nadaljnjih ukrepih vlada še ni definitivno sklepala. Prijateljske države so opozorjene na dogodke, ki ustvarjajo zopet težko atmosfero med obema državama.**

ODSTAVITEV GRŠKE DINASTIJE SKLENJENA STVAR.

Atene, 1. januarja. j. Pri skupnih posvetovanjih med republikanci in republikanskimi venizelisti je bilo sklenjeno, da se v sredo na prvi seji novoizvoljenega parlamenta stavi narodni skupščini predlog za odstavitev dinastije Glücksburg. Trenotno je skoraj gotovo, da imajo republikanci veliko večino, vendar pa zavisi vse od tega, koliko bo Venizelos obrnil politični položaj v nasprotno smer.

POGREB POVELJNIKA »DIXMUDENA«.

(Glej članek v prilogi.)

Neapelj, 1. januarja. l. Danes je italijanska torpiljerka »Prestinari« pripeljala iz Palerma v Neapelj truplo poročnika Du Plessis, poveljnika ponesrečenega francoskega zrakoplova »Dixmude«. Krsta je bila z velikimi svečanostmi prenešena v kapelico arzenala ter ostane tam, dokler ne prispe francoska križarka »Strasbourg«, ki prepelje truplo v domovino.

Pariz, 1. januarja. l. Vdova po poročniku Du Plessis je včeraj povila moško dete, ki je tretji sin junaškega avijatika. Predsednik republike mu bo v imenu Francije za botra.

Prvi uspehi netopirskega bloka

PROGRAMATIČNA GODLJA OB NOVEM LETU.

Ljubljana, 1. januarja.

Danes je izšlo glasilo «Jadranske banke» pod novim imenom in pod moralno odgovornostjo drja Ravniharja ter njegovih konsortistov. Razlika napram Jutranjim Novostim je v glavnem: spremenjeno ime in pa to, da je list sedaj še bolj dolgočasen nego je bil pod staro firmo. Identiteta z «J. N.» gre pa tako daleč, da je «Narodni dnevnik» kar cele inseratne strani svojega prednika še enkrat natisnil. Gg. konsortisti so se javili z zelo aktualnimi članki, kakor n. pr. dr. Marušič o Ozadju poruhrskega vprašanja ter gg. Urek, Lenarčič, dr. Sajovic, Škulj in H. s skupno razpravo v kateri se raztezajo od Triglava pa vse do Egejskega morja...

Glavna zanimivost novega lista pa je ostala — nenatisnjena. Na ugotovitev, da nosi Ravniharjev konsorcij le «moralično odgovornost, denar pa daje Jadranska banka odnosno radikalska kasa, Narodni dnevnik molči. Ravnotako dr. Ravnihar **ne dementira**, da se je obvezal **vstopiti v radikalski klub**, če dobi Reisnerjev mandat in da je pod firmo neodvisnosti prevzel nalogo, da poskusi dobiti radikalski partiji na Slovenskem močnejšo pozicijo. To so v ostalem notorične činjenice. Zato je razumljivo, da se jih dr. Ravnihar izogiba. Pač pa se je lotil posla, da se predstavi kot politični dedič pokojnega drja Tavčarja. Svojo mavrično politiko hvali kot izvrševanje «Tavčarjeve politične oporoke» in ker Slov. Narod ne hvali njegovega netopirstva, ampak pridiguje napredni blok mu dr. Ravnihar očita onečaščenje Tavčarjevega spomina! G. Ravnihar bi bolje storil, **da ni pljunil na dr. Tavčarjev grob.** Vsaj je mišljenje dr. Tavčarja o njem tako dobro znano in tudi napisano, da mora biti res nesramno drzen, kdor ga v grobu pri miru ne pusti.

Zanimivo je, kako se izraža v novem listu programska stran celega podjetja. V manifestu gg. Ureka in Škulja se izreka tudi SKS za «sintezo vseh stanov» in «sodelovanje vseh stanov», kar je v živem nasprotju z vsem sedanjim kričanjem o izključno «kmečki» politiki. Saj vemo, da je bilo to kričanje le bojno sredstvo zoper napredni blok, ki vsem malim možakom smrdi bolj ko klerikalizem.

Silno značilni metomorfozi so se podvrgli narodni socijalisti. G. Deržič je kot vodja železničarjev doslej divjal zoper svoboden izvoz živil zlasti živine in masti. To je bilo razumljivo, ker so bili pristaši NSS gladni. V svojem novem glasilu spreminjata NSS in g. Deržič to svoje stališče prav temeljito: V članku, ki diletantski hvalisa očeta novih davkov finančnega ministra Stojadinovića, se izreka želja po čisto svobodnem izvozu živil in živine sploh. G. Deržičev list obenem silno hvali prometne razmere. Nazadnje združeni konsorcij NSS in SKS izjavlja slovesno, **«da smo v celoti lahko zadovoljni z gospodarskimi uspehi preteklega leta».** Gg. Deržič in Pucelj dajeta s tem radikalski vladi absulutorij s pohvalo. Članek je nepodpisan in torej pomeni mišljenje celega konsorcija zlasti pa NSS in SKS, ker v redakciji sedita glavna činitelja teh dveh strank g. I. Tavčar in A. Železnikar. Nenadni preobrat obeh teh strank, ki sta še včeraj po shodih obupno zabavljali zoper davčno, draginjsko in izvozno politiko vlade je nad vse značilen. Prepričanje je lepa stvar, zlasti če se ga menja čez noč. Še lepše pa je, če se ima obenem dvoje prepričanj: eno za shode in «Novo Pravdo» ali «Kmet. list», eno pa za glavno, a od radikalov plačano glasilo...

S takim vetrom torej jadra netopirski blok na odprto morje. Uverjeni smo, da bo potovanja kmalu konec in da bo ladja s takim tovorom mnogo, mnogo preje ležala na dnu morja, nego se je tja pogreznil čolnič Jutranjih Novosti...

UPRAVNEMU SVETU IN NADZORSTVU JADRANSKE BANKE.

Prejeli smo sledeče:

V pondeljek se je vršila v prostorih Jadranske banke prva seja Ravniharjevega konsorcija. To nam daje povod, da se obračamo na upravni svet in zlasti na nadzorstvo Jadranske banke, ki ravno sedaj objavlja razne rezultate svojega delovanja z javnim vprašanjem:

Ali je bilo kedaj v seji banke sklenjeno 1. da se kupi Peskova hiša, 2. da se vanjo investira še nekaj milijonov, 3. da se za tiskarno porabi še nadaljnih 10 milijonov kron, 4. da se plačuje deficit «Jutranjih Novosti» in «Narodnega dnevnika»?

Kdaj se je sklenilo plačati g. A. Železnikarja in druge urednike iz bančnih sredstev?

Ali je banka po svojih poklicanih organih kedaj pravilno sklenila, da konsorcij «Narodnega dnevnika» t. j. gg. Lenarčič, Urek itd. ne plačajo nič in so torej le figuranti bančne tiskarne, ki krije ves račun?

Mi vprašamo upravni svet, nadzorstvo javno, ker bo v kratkem prišel dan, ko bodo oškodovani upniki in delničarji banke pozvali Vas na odgovor, ki ste še člani upravnega sveta in nadzorstva, in iztirjali od konsorcija njegov dolg. Če ne boste nič ukrenili, bo to dober doprinos za ugotovitev Vaše sokrivde. — Tiskovni eksperimenti Kamenarović-Ažmanove nesrečne roke stanejo banko danes že preko **40 milijonov kron,** uspeh pa je propast zavoda.

Delničarji J. b.

Kriza v „Jadranski banki“

Odstop gosp. Ivana K n e z a, predsednika «Trgovske in obrtniške zbornice» iz upravnega sveta in kot podpredsednik «Jadranske banke» je v vseh krogih vzbudil veliko pozornost. Kar je v poučenih gospodarskih krogih v Ljubljani, Trstu in Zagrebu že dalj časa javna tajnost, to je za širše kroge bilo dostopno samo deloma iz člankov časopisja, ki pa se je tudi držalo rezervirano. Odstop gosp. Ivana K n e z a, ki je bil najjačja oseba v upravnem svetu «Jadranske banke», v polni meri potrjuje vse to, kar se je doslej samo namigavalo, a je v resnici mnogo hujše.

Kakor v vseh podobnih slučajih skušajo Kamenarovićevi eksponenti strašne moralne in gmotne udarce kriti z manevri, ki naj pozornost javnosti obrnejo drugam. V «Slovencu» so uvrstili plačano «Poslano», v katerem so v boj poslali sicer časti vrednega starino dr. G r e g o r i n a, čegar težko situacijo popolnoma razumemo. Nam daje ta famozna izjava povod, da bomo posegli bolj globoko in bomo pokazali gosp. Gregorinu, **da smo mnogo bolje informirani kakor on.**

Kako nerodno brani izjava tržaško nesrečo! Kam je dal Kamenarović 3½ milijona lir? Da se je banka polastila denarja, ki je šel primorskim zadrugam in da je zašla v italijanske roke, tega «Poslano» ne zanika. Samo pravi, da Jadranska banka d. d. Beograd nima toliko angažmana, kakor mi trdimo. Morda bo nadzorstvo več našlo, če mu povemo mi par številk: Ob novem vplačilu delnic Trst je «Jadranska» Beograd vzela 18.600 komadov, kar je znašalo 6,123.000 lir in ne samo 5 milijonov. Dolg Trsta Ljubljani je znašal 10,305.000 lir, Trst pa je imel tirjati le 2¼ milijona lir, za kar je imel zastavljene delnice brodarskih družb. Razen tega je tukajšnja «Jadranska» jamčila za 9,000.000 lir dubijoznih tirjatev. Nadzorstvo naj izvoli zdaj pregledati, kako se je potegnila «Jadranska» iz tega strašnega položaja in videlo bo takoj, koliko milijonov lir je zavod izgubil.

Neresnična je trditev, da ima «Jadranska» pri novi «Adriatische Bank» ⅔ delnic. Res pa je, da jih je prevzela le ⅓, obenem pa je jamčila za iztirljivost 2½ do 3 milijarde a. K. dubioz. Kapital «Adriatische Bank» na Dunaju se bo zdaj zvišal na 5 milijard a. K. in to bo udeležbo «Jadranske» znižalo še bolj.

Tudi stvar z «Narodno banko» je bistveno drugačna. Le-ta zahteva prvovrstne menice, ki jih pa «Jadranska» nima več na razpolago, zato zdaj lovi takozv. «Gefälligkeitsakzepte». Tudi pri podaljšanju sezonskega kredita se je postopalo nepravilno. Mesto da so sezonske kredite dobili trgovci - izvozniki agrarnih produktov (hmelj, les, fižol, gobe, drva itd.), je zlorabno ves za Slovenijo namenjeni sezonski kredit bil po protekcijah dan «Jadranski» za njene finančne težave, zdaj pa, ko ni mogla 31. decembra vrniti, je zagrozila s proglasitvijo insolvence, če se ji «sezonski» kredit ne podaljša.

Nimamo danes prostora, da bi se spustili v vse detajle, kako so se Nemci znova usidrali v železarne in v Sarajevsko pivovarno. O tem bo prilika še pisati.

Ponesrečena terenska špekulacija «Udeoničke zadruge» ni prodrla še do nadzorstva. V Beogradu vsakdo vé, da delnice te zadruge nimajo nobene vrednosti.

Poznamo tri veleakcijonarje «Jadranske banke», ki svojih delnic niso vplačali. Morda jih bo nadzorstvo še našlo, če pregleda račune banke «Litoralle» in na račun «Konsorcija delnic Jadranske banke» Beograd (kom. 85.000, za kar bi se imelo plačati 14 milijonov din.).

Nadzorstvo ni poučeno o revizijah, ki so slabo izpale.

V stavbah je imobiliziranih ne 56, ampak 70 milijonov dinarjev t. j. več nego znaša vsa glavnica, če bi bila vplačana. Ne nesejo nič, ampak z ozirom na «normalni tek dela» v Beogradu žro na obrestih letno nad 10 milijonov dinarjev.

Bodi dovolj za danes. Nadzorstvo nič ne pove o tem, kako so bile napravljene kupčije za Peskovo tiskarno, kamor je zlezlo že čez 10 milijonov dinarjev, molči o nemškem podjetju Mainl d. d., molči o Ažmanovih milijonskih ekspenzarjih itd.

In končno: nadzorstvo ne objavlja protokola revizije, ki jo je izvršilo ministrstvo trgovine v času, ko so bile razmere pri «Jadranski banki» še mnogo ugodnejše, nego so danes in ko še ni v s e drčalo nevzdržno nizdol.

Cenik oglasov in objav v „Jutru“

A. VELIKI OGLASI:

1.) **Za navadne velike oglase** (v 8 kolonskem delu) enostolpna petitna vrsta (3·5 cm dolga in 3 mm visoka)
a) pri oglasih do 90 mm enostolpne višine 2 Din.;
b) pri oglasih od 91 do 300 mm enostolpne višine 2·50;
c) pri oglasih od 301 do 900 mm enostolpne višine 3 Din;
č) pri oglasih od 901 mm enostolpne višine dalje 4 Din.

2.) **Za velike oglase med tekstom** (v petkolonskem delu) enostolpna petitna vrsta (6 cm dolga in 3 mm visoka)
a) pri oglasih do 300 mm enostolpne višine 6 Din;
b) pri oglasih od 301 mm enostolpne višine dalje, kakor tudi pri oglasih, za katere se želi posebej določeni prostor, se računa od slučaja do slučaja k 6 Din še poseben pribitek

B. MALI OGLASI:

Vsaka beseda 50 par, «Ženitve» in «Dopisovanje» vsaka beseda 1 Din.

C. OBJAVE VSEH VRST MED TEKSTOM:

1.) **Društvene prireditve brez vstopnine ali brez zveze z materijelnimi dohodki:** do 30 besed 3 Din, vsaka nadaljnja 50 par.

2.) **Društvene prireditve z vstopnino ali v zvezi z materijelnimi dohodki** tarifa Malih oglasov. Vsaka beseda 50 par.

3.) **Nedruštvene prireditve** (objave malogospodarskih organizacij, objave zasebnih in gostilniških koncertov, poslana, izjave itd.): dvakratna cena Malih oglasov.

4.) **Objave trgovskega in sploh srednjegospodarskega značaja:** vsaka beseda 2 Din.

5.) **Objave med domačimi vestmi, kakor tudi objave sploh vseh vrst velikogospodarskega, veleindustrijskega, veletrgovskega, bančnega itd. značaja:** vsaka beseda 5 Din.

UPRAVA «JUTRA»
Ljubljana, Prešernova ulica 54.

Francosko-češka zveza

Francija in Češkoslovaška sta sklenili tudi formalno prijateljsko zvezo, kakor se uradno potrjuje z obeh strani. Prijateljske vezi med obema državama so bile že doslej jako prisrčne in tesne, ali vendar niso vsebovale konkretnih določb za nastopanje ob reševanju važnih aktualnih političnih problemov v srednji Evropi. Sedaj pa je ustvarjena podlaga za konkretni skupni politični program.

Prijateljska pogodba je poroštvo predvsem zato, da bo vodila Češkoslovaška napram Nemčiji isto politiko kakor Francija. V prvi vrsti gre za to, da se spoštujejo in obdržijo v veljavi določbe mirovnih pogodb, pri čemer leži naglas očividno na razmerju do Nemčije, do Avstrije in do Madžarske. Te države morajo izpolniti obveze, izvirajoče iz njih poraza. Politična sigurnost srednje Evrope bazira ne v zadnji meri tudi na zahtevi, da se Hohenzollernci in prav tako Habsburžani ne smejo vrniti nazaj v Nemčijo oziroma na Madžarsko; v obeh smereh si Francija in Češkoslovaška zagotavljata medsebojno podporo.

Vodilna smer francoske vnanje politike gre za ciljem, prisiliti Nemčijo, da izvrši svoje reparacijske obveznosti. Toda dasi se je reparacijski problem z zasedbo Poruhrja in neuspehom nemškega pasivnega odpora znatno približal svoji končni za Francijo ugodni rešitvi, vendar je pričakovati še velikih, morda celo največjih težav. Malevolentno nasprotovanje Anglije, bo zlasti po porazu konservativcev, učinkovalo tudi zanaprej in v Parizu morajo računati na nove diplomatske boje v zadevi reparacij. Francija pa se zaveda, da je krepka lastna sila najzanesljivejša garancija za uspeh, zato nadaljuje z akcijo, kako Nemčiji kljub angleški pasivnosti definitivno uničiti sleherno nado na protifrancoski uspeh. In zveza s Češkoslovaško predstavlja jako važen korak v tej smeri.

Še pred nedavnim se je čulo o tem, da bi bila Češkoslovaška nekak posredovalec med Londonom in Parizom. Toda za Čehe, obdane skoro okrog in okrog z Nemci, taka nevtralna politika nikakor ni na mestu; zanje je nemška nevarnost mnogo aktualnejši in realnejši problem, napram kateremu morajo zavzeti jasno stališče. Z najnovejšo pogodbo so ga zares zavzeli s tem da so stopili v obroč, ki ga je francoska diplomacija sklenila okrog Nemčije.

Prav tako pa je tudi jasno, da se mora obratno Francija odslej identificirati s češkoslovaškimi interesi v izvennemški srednji Evropi, kar pride v dobro tudi celokupni Mali antanti. Po drugi strani mora ojačenje zveze vplivati tudi na stališče Poljske, ki je še bolj zainteresirana v protinemškem pravcu; privesti jo mora bliže Mali antanti.

Morda ne gredo predaleč vesti, ki označujejo novo zvezo kot važno tudi glede razmerja do Rusije. Francijo, ki je v zadnji dobi jako naklonjena obnovi odnošajev z Rusijo, naj tavno češko posredovanje zbliža s sovjeti. Optimisti sodijo, da bi se dalo doseči celo novo prijateljstvo med Francijo in sovjetsko Rusijo, kajti slednja potrebuje baš sodelovanja francoskega kapitala. Ako bi res moglo češko posredovanje uspeti v tej smeri, tedaj bi se dosegel največji protinemški uspeh nedogledne dalekosežnosti. Bil bi to nedvomno največji politični dogodek od leta 1918. dalje.

Politične beležke

+ **Eksekutiva ljubljanske in mariborske JDS** ima sejo v četrtek 3. t. m. ob 13. na Zidanem mostu.

+ **Razkrinkane laži.** Naša SLS in žnjo mnogi drugi malkontenti v Sloveniji že 5 let širijo laž, da smo demokrati centralisti in da smo se zdaj «spokorili», ko smo razmišljali o avtonomističnih argumentih klerikalcev in ko smo čitali tkzv. Marinkovićev načrt. To istrošeno pesem zopet poje glasilo SLS, ki spretno zamenjava svojo zakonodajno avtonomijo z demokratsko samoupravo. Mi smo že rekli, da je avtonomija povsem dosegljiva, če se ji da pomen samouprave, kakor jo garantira ustava in jo že 5 let zahtevajo demokrati. Da pa bo «Slovenec» mirnejši, mu svetujemo, naj čita naša glasila posebno pa «Jutro» več let nazaj in našel bo, da je JDS vedno *dosledna* in je govorila in pisala pred leti to, kar še danes zahteva. Naj citiramo volilni program JDS od 21. okt. 1920, ko je dr. Žerjav izvajal: «Državno upravo treba izdatno dekoncentrirati. Poleg tega naš program priporoča samoupravo občin, okrajev, pokrajin z lastnimi dohodki in imetjem, z voljenimi zastopi, ki bodo izdajali tudi norme v okviru pooblastila v ustavi in posebnih zakonih in prevzeti tudi upravne naloge upravnega značaja». L. 1920 je JDS odločno izjavila, da morajo pokrajine (oblasti) imeti svoje premoženje, da smejo nalagati za kritje svojih stroškov davke in doklade, pri *čemer naj bodo realni davki sploh pridržani samoupravi.* Sploh vse, kar danes zastopamo, smo zastopali takoj po prevratu. Res pa je, da so klerikalci l. 1920 začeli tajiti narodno jedinstvo, ki so ga priznavali od l. 1917 naprej in nanj prisegli na Dunaju, v Ljubljani, v Beogradu. Na mesto samouprav so začeli goniti svojo avtonomijo, ki pa je v resnici federalizem.

+ **Škoda moči.** «Slovenec» se pritožuje, da demokrati v Sloveniji delajo s polno paro in da so razvili velik delovni program, da izide 12 naših brošur in da naša kulturna organizacija stalno napreduje. Dostavlja, da je to občudovanja vredna požrtvovalnost, ki da je je kar škoda, da ne služi lepšim in vzvišenejšim ciljem. «Slovenec» naj vzame na znanje, da s svojim nacionalnim delom služimo najvišjim idealom človeštva in naroda. Z jugoslovansko idejo hočemo vzgojiti narod, ki bo na Balkanu vodilen in bo ves Balkan organiziral v civilizatorno silo. Ali je to mogoče s partikularizmom SLS in njenim cerkvenopolitičnim programom? Škoda moči, ki jo trosite v smeri, katera more naravni razvoj našega naroda pač za par let zadrževati, a preprečiti ga ne more.

+ **Za predsednika radikalskega odbora** v ljubljanski oblasti je izvoljen bivši poslanec SLS Fran *Grafenauer*. Tem povodom zahteva Štefanovićev «Radikal», da se mora za voditelja radikalov v Sloveniji postaviti g. Grafenauer, ne pa dr. Ravnihar, ki «navzlic svojemu dvajsetletnemu delovanju ni pokazal nič in tudi ni dosegel nič» ter je «povsod, kjer je začel v politiki, imel le smolo». — Medtem ko javlja «Slovenec», da pripravljajo radikali v Beogradu komunike, v katerem bodo anatemizirali Štefanovića in ostale dosedanje radikalske voditelje ter podelili «koncesijo za Slovenijo» drju Ravniharju in njegovim konzortistom, pa naznanja «Radikal», da je glavni odbor NRS odobril politiko Štefanovićeve grupe. Radikalski dirindaj postaja torej vse večji.

+ **Konec narodno-socialne stranke** napoveduje glasilo slovenskih komunistov «Delavske Novice», ki prinašajo daljši članek, v katerem ostro obsojajo najnovejšo zvezo narodnih socialcev z radikali. Člankar naglaša, da ne more biti nobenega dvoma o tem, da je Ravniharjev blok le nekaj provizoričnega, in da se bo vse skupaj spremenilo v radikalno stranko, kakor hitro se bodo ljudje navadili na ta nenavadni konglomerat. Danes je gotovo dejstvo, da je NSS zavrgla vsa socialistična in proletarska načela. O tej stranki izgubljati mnogo besed bi bilo odveč, saj so volitve 18. marca pokazale, da stranka pravzaprav ni več. Od takrat je bilo o njej le malo slišati. Šepetalo se je, da nekateri voditelji pripravljajo temeljit preokret na desno in da se v ta namen pogajajo z radikali. Zdaj je to izvršen čin in rodil se je radikalski ljubljanski blok. Tako sodijo komunisti o svojih nekdanjih zaveznikih. Začetkom l. 1923. se je NSS še z njimi pogajala za ustanovitev enotne proletarske fronte in federativne delavske stranke, ob koncu leta pa se že nahaja v (zanjo smrtonosnem) objemu najreakcijonarnejše partije naše države.

+ **Svetozar Pribičević in Marinkovićev samoupravni načrt.** Rezultat velike demokratske skupščine v Zagrebu je našim klerikalcem, kakor tudi radikalom in njihovim najnovejšim zaveznikom zaprl sapo. Pričakovali so, da pride med Pribičevićem in Marinkovićem do javnega konflikta, mesto tega pa se je pokazalo, da vlada v stranki o vprašanju samouprave popolna edinost. Ker pa klub temu naglašajo, da je Pribičević nasprotnik Marinkovićevega načrta o samoupravi, citiramo dobesedno tozadevno resolucijo, sprejeto na konferenci v Zagrebu, ki se glasi: «Na predlog posl. Svetozarja Pribićevića sprejema sestanek zaupnikov, ne spuščajoč se v posameznosti, v načelu iniciativni predlog glavnega odbora stranke za uvedbo prave samouprave, kakor odgovarja to resoluciji konference in velike sarajevske skupščine, na kateri je bila ustanovljena demokratska stranka 15. in 16. februarja 1919 in programu demokratske stranke, sprejetem na kongresu 1921.

+ **Novodobna nemškutarija.** Piše se nam: Spominjamo se nekdanjih nemškutarjev, katerih ostanki še danes strašijo po spodnještajerskih mestih in trgih. Sedaj se zbira v Ljubljani družba pod vodstvom drja Ravniharja, ki ima edino nalogo, da podpre propadajoči režim. Ta režim pa pri nas podpira Nemce, ki so čisto pangermansko orientirani in naravno je, da so oni, ki tak režim podpirajo, sami pristaši podpiranja Nemcev, torej neke nove vrste nemškutarji, katerih smo mislili, da smo se že iznebili.

Po svetu

— **Kardinalski kolegij.** Po zadnjih imenovanjih obstoji kardinalski kolegij iz 64 članov, od katerih je 33 Italijanov in 31 inozemcev, in sicer 7 Francozov, po štiri Nemci in Španci, po dva Angleža, Poljaka, Avstrijca in Amerikanca ter po en Belgijec, Kanadec, Čehoslovak, Madžar, Irec, Portugalec, Brazilijanec in Holandec.

— **Znanstvena ekspedicija v Orient.** Znani češki asiriolog in orientalist B. Hrozny, profesor na Karlovi univerzi v Pragi namerava spomladi organizirati veliko naučno ekspedicijo v Malo Azijo, Sirijo in Palestino. Profesor Hrozny je že leta 1905. prisostvoval številnim izkopavanjem v Siriji. Glavni cilj ekspedicije pa je, da točno prouči gradivo, ki se nanaša na malo azijsko pleme Hetita in da zbere podatke o zgodovini ostalih narodov Anatolije. Sredstva za to ekspedicijo bo nudil deloma predsednik Masaryk in vlada, a deloma češkoslovaški gospodarski krogi.

— **Maršal Foch na Angleškem.** Maršal Foch prispe, kakor poročajo «Evening News» sredi januarja v Anglijo, da sprejme častno meščanstvo 15 angleških mest.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Sreda, 2.: «Nju». A.
Četrtek, 3.: «Golobček». Izv.

Ljubljanska opera.

Sreda, 2.: «Tosca». F.
Četrtek, 3.: «Gosposvetski sen». E.
Petek, 4.: «Psoglavci». C.

*

Mariborsko gledališče. Opera pripravlja Humperdinkovo opero «Janko in Metka». Iz lanske sezone bodo ponovili opereto «Pri treh mladenkah» v spremenjeni zasedbi. Drama pripravlja za 5. januar premiero Hasencleverjeve ekspresionistične drame «Onstran življenja» v režiji g. Bratine ter Balzacove komedije Mercadet v režiji g. Kovića. Gdč. Vavpotičeva iz Ljubljane pa bo še pred 10. januarjem priredila v mariborskem gledališču baletni večer s spremljanjem planista g. Stritofa.

Dr. Pivkovo «Seme» izšlo. O božiču je izšla, kakor smo že poročali, iz serije dr. Pivkovih spisov «Proti Avstriji» prva večja knjiga «Seme-Carzano» na 12[illegible] straneh s 7 slikami prof. Žagarja s soške fronte. Knjiga vsebuje odstavke: «Prizor ob mobilizaciji 1914.», «Pri polku v Krivošijah», «Slovanska družba», «Na črnogorski fronti», «V Črni gori», «Golemi», «Skadar», Koplik», «Na soško fronto», «Tolminsko podjetje» itd. Stane 20 Din in se naroča pri klubu dobrovoljcev v Mariboru ali Sokolskem društvu v Mariboru. Velezanimiv spis o delovanju prvih slovenskih revolucionarjev ima prikupno obliko, lep papir in čeden tisk ter je najprimernejše božično in novoletno darilo, ki ne bi smelo manjkati v nobeni narodni hiši.

BLIŽNJI KONCERTI V LJUBLJANI.

Dne 7. januarja 1924. priredi svoj drugi koncert operni baritonist g. dr. Aleksander Rigo, na katerem bo med drugim izvajal prvokrat Janko Ravnikov ciklus samospevov pod naslovom «S[illegible]quidille». Ostali program je sestavljen iz najlepših točk naše in svetovne literature.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani nastopi po daljšem presledku zopet z velikim in impozantnim delom za soli, zbor in orkester. Izvaja se namreč 14. januarja svetovnoznano Dvořakovo delo «Stabat Mater». Zborov part poje pevski zbor Glasbene Matice, 4 solistovske vloge prevzamejo člani tukajšnje opere: gdč. Zikova, ga. Borova, g. Šimenc in g. Betetto. Orkestralno spremljevanje pa muzika Dravske divizijske oblasti.

Dne 21. januarja pa priredi svoj II. simfonični koncert muzika Dravske divizijske oblasti pod vodstvom svojega kapelnika dr. Josipa Čerina. Na tem koncertu sodeluje Hrvat Gjuro Tkalčić, priznani čelist svetovnega slovesa. Vsi trije koncerti obetajo velik muzikalni užitek ter bodo vstopnice v predprodaji v Matični knjigarni. Podrobne sporede še javimo. Danes opozarjamo v prvi vrsti na dr. Rigov koncert, ki je s svojim prvim koncertom dosegel izreden uspeh.

Naši kraji in ljudje

Iz leta v leto

SILVESTROVI VEČERI V SLOVENSKIH MESTIH. — NEMŠKA IZZIVANJA V CELJU IN PTUJU.

V LJUBLJANI.

Ljubljana, 1. januarja.

Salamensko je pritisnil drobni mrazek za Silvestrovo, dihnilo staro leto za slovo strupeno sapo s sivih Kamniških planin, da so v mraku pognale na oknih ledene rože in tiho zasijala nežna rudečica Silvestrovega slovesa na nosovih razgibanih pasantov po vijugastih ljubljanskih ulicah. Zgodilo se je tedaj, da so na Silvestrov večer ozeble koprive, usahnile mokrocvetoče rožice «Jutranjih Novosti» in iznad ledu svojih deficitov pustile trstiko novega dnevnika, narodnega in takorekoč brez kompromisov.

Podal se je torej Silvester rano proti večeru svojega dne na odhod, in kogar je srečal obotavljajoč se križem na uličnih križiščih in komur se je mudilo v Kazino, Narodni dom, v Areno ali drugam, pomotril ga je izpod košate svoje kučme in rekel tako: «Ne zatajiš se, Ljubljančan, tudi nocoj se ne boš; bog ti dal dobre volje in bo vse drugo dodano!» In je rekel Silvester tako prav posebej še tistim koreninam ljubljanskim, ki ničesar ne dajo na «loksine» in polnočne alegorije in — zvesti celoletni tradiciji — tudi silvestrujejo v oštariji, v čisto domači oštariji, v vajenem starem kotu, za omizjem prošlih in bodočih večerov, če bo zdravja, božjakov, manj politike in več zlatega, zlatega rodoljubja.

Kako so se svetila okna tupih dvoran, kjer se je gnetla pisana družba, valovali božajoči valčki, zvenel smeh in lepe besede, vpletala se v srca prorokovanja, ganotje in navdušenje, navdušenje! .. Odbil je Šenklavž svojo zaspano dvanajsto uro, veselo je odjeknilo v dvoranah in družbah. Počil je šampanjec... nekod, seveda, samo nekod, v ostalem je cviček opravil veselo sej mino.

Novo leto ni nič več vitez mladi, z ognjem v levi, z mečem v desni; prizibalo se je kakor lehak bohem s klobukom postrani, žvižgajoč nad vso nevoljo svoje dobe. Kakor se je prizibal ta bohem za častitim Silvestrom skozi ljubljanske ulice, je srečaval svoje znance, svoje stare znance, vračajoče se domov spat, spat... Iz megle, rezke ljubljanske megle je v zapoznelo novoletno jutro vzrasel stari Grad... Kakor velik maček, dremajoč nad Ljubljano. Šele proti poldnevu se je zjasnil in v mlačnem svitu skromnega solnca mežiknil mestu pod seboj: Deca moja, ostanemo pri starem? I, kako pa!

•

Silvestrov je bilo v Ljubljani polno; in vse polno, prenapolnjeno. Kakor da se hočejo ljudje v zadnjih urah maščevati in odškodovati za vse zlo, za vso nesrečo, za vse pomanjkanje in gorje, kar jih je nagomililo preteklo leto nad glave običajnih zemljanov. In kakor da se hočejo načrpati poguma za boje in trpljenja, ki jih obeta obilo tudi novo leto. Da so se mnogi odškodovali preveč in si nabrali korajže preveč, kdo bo zameril in kdo se začudil, kdor pozna Ljubljano in Ljubljančane. Pozna jih tudi naša policija, zato je zamižala malo in prostor njene kronike, določen za Silvestrovo noč je ostal prazen.

Sokol I. je zbral svoje drage v Kazinski dvorani, ki pa je bila, kakor skoro ob vseh prireditvah, tudi ta večer mnogo premajhna. Cele procesije so se vračale, ker ni bilo več prostora. Narodni dom je imel v svojih prostorih kar štiri večere. V telovadnici se je oddolžil svoji stari tradiciji ljubljanski Sokol, v veliki dvorani se je poslavljal od starega leta «Ljubljanski zvon», v restavraciji «Češka obec» in v areni Orjuna. Povsod živahno, prijetno, tudi razposajeno življenje. Klerikalce je zbrala v «Unionu» «Ljubljana», Primorci so se odzvali vabilu «Soče» pri Levu, v «Tivoliju» so se radovali člani in prijatelji «Zidarskega in tesarskega društva» itd. Poleg tega pa še nešteto zabav po gostilnah in privatnih domovih. Pred polnočjo so prevladovale več ali manj resne akademije, zabeljene seveda s številnimi zabavnimi točkami, po polnoči si je uzurpiral vso oblast ples, ki je prezentiral vse nijanse od valčka do jave.

V MARIBORU.

Letos se je Maribor na Silvestrov večer osredotočil na sokolsko prireditev v Narodnem domu, ki je prav sijajno uspela. Udeležba je bila tolika, da je bil ves Narodni dom do zadnjega kotička poln občinstva. Gmotni uspeh v korist Sokolskega doma je krasen, še večji pa je moralen. Prvič so stopili gledališki umetniki v Narodnem domu pred širšo javnost, ki jih je zato tudi po zaslugi simpatično pozdravljala. Podobno sodelovanje bo tudi gledališču znatno koristilo, ker dviga interes publike zanj. Mitrovićeva, Harastović, Razberger, Savinova in Petkova, ki so nastopili na tem Silvestovem večeru, so želi za svoje izbrane točke cele salve ovacij. Višek večera pa so nudile prekrasne žive slike in alegorije Sokolov, nakar je starosta dr. Pivko spregovoril v pozdrav novemu letu. Mladina pa je rajala do ranega jutra.

Tudi ostale Silvestrove prireditve so bile jako dobro obiskane, socijalistična pri Gambrinusu in v Ljudskem domu in nešteto drugih po gostilnah in kavarnah. Po ulicah pa je bil mir razen običajnega petja in vriskanja razposajenih veseljakov. Policija je aretirala dva vročekrvneža, eden je v svoji bojaželjnosti potegnil sabljo stražniku iz nožnice, v Melju pa je neznanec vlomil v neko stanovanje in odnesel obleko.

Novo leto je bilo mirno, gledališče popoldne in zvečer dobro obiskano in igralci so se tudi popoldne izredno potrudili. V Narodnem domu je imel pater Paulus s svojo katoliško omladino in tremi muzikami božičnico. Pater Pavel se neprestano giblje, pozna se mu Krekova šola. Nemci so se udeležili slovenskih in socijalističnih prireditev, tako da onemogočenega večera «Marburger-Männergesangsvereina» ni nihče pogrešal.

V CELJU.

Celje, 1. januarja.

Silvestrov večer v Celju je potekel zopet v znaku oborožene zaščite nemškonacijonalne kolonije v Celju. Nemški renegatski pridobitni krogi, ki žive izključno od denarja slovenskih odjemalcev ter sedanja turško-nemška vlada so se menda zakleli, da hočejo za vsako ceno na vročih tleh spodnještajerskih mest izzvati nemire. Tudi včeraj so v Celju pod patronanco vlade uprizorili naši narodni nasprotniki v hotelu Union Silvestrovo slavje. Alarmantne vesti iz Maribora ter enodušen odmev vse slovenske javnosti brez razlike strank proti neprestanim izzivalnim veselicam nasprotnikov so mesto v večernih urah spremenili v taborišče. Vlada je alarmirala ves policijski aparat, ki je, pomnožen z detektivi in številnimi orožniškimi patruljami, zastražil vse mesto. Za vsak slučaj je bila pripravljena tudi vojaška pomoč.

Pod to zaščito se je nemška slavnost res tudi vršila. Kontrolni organi, ki so bili poslani na to slavnost, so ugotovili znano dejstvo, da se je slavnosti udeležilo le malo Nemcev, ampak večinoma le renegati, s katerimi hoče menda vlada urediti nacijonalno in državno misel ob avstrijski meji. Tem renegatom pa velja naš neizprosen boj, ki bo dobojevan v naš prilog tudi proti vladnemu postopanju.

Demonstrativno veličastna je bila udeležba na Sokolskem Silvestrovem večeru v Narodnem domu. Vsi lokali so bili polni do zadnjega kotička in mnogo ljudi je moralo oditi, ker ni bilo več najti prostora. Na slavnosti je vladalo ves večer neko vzneseno in slavnostno razpoloženje, ki je bilo odmev dogodkov na ulici. Izbrani nastop članov in članic Sokolskega društva, katerega prvi so izvajali pet krasnih skupin, članice pa vaje z gorečimi kiji, veseloigra, šaljiv pevski nastop br. Reša ter g. Jankota in Zormana, članov mestnega gledališča v Celju, so izzvali živahen aplavz. O polnoči je nagovoril občinstvo starosta br. dr. Milko Hrašovec. Prekrasna alegorija br. Benčana je zaključila spored ter otvorila novo leto. Po ulicah so zmrzovali orožniki, policisti in detektivi ter stiskali jezno pesti proti onim, ki jih podijo na cesto v varstvo odpadnikov naroda in države. Da bi bila vlada one izdatke, ki so bili združeni s tem varstvom celjske nemškutarije, razdelila med državno uradništvo Celja in okolice, prejel bi bil vsak lepo darilo za novo leto.

Danes, na novega leta, je mesto mirno in mrtvo. Dnevni pogovor tvori o včerajšnji dogodki v Mariboru in Celju, ki vzbujajo splošno ogorčenje. Klerikalci so obhajali svoj Silvestrov večer pri «Belem volu», socialisti pa pri «Zelenem travniku».

V PTUJU.

Ptuj, 1. januarja.

Ptujski Nemci so obhajali svoj Silvestrov večer prav klaverno. Pošiljali in delili so že par dni zanj vabila, nemška seveda, raznim služkinjam, hlapcem in deklam, češ, da bo na večeru dovolj pijače in vsega drugega zastonj. Sredi noči pa so vsi pravi in nepravi člani «Pettauer-Männergesangsvereina in Ptuj» izginili kot kafra s svoje veselice — ko se je začulo, da se zbira Orjuna. Reveži si menda še srečnejšega novega leta niso imeli časa voščiti. Da so ptujski Nemci lažje in lepše proslavili Silvestrov večer, jim je ptujsko «Dramatično društvo» posodilo za ta večer še kulise. Obsojamo ta korak navedenega narodno-kulturnega društva najostreje in to tem bolj, ker so nam še pred kratkim ravno Nemci potom bivšega župana Lossinschegga delali najhujše zapreke pri sklepanju pogodbe z mestno občino glede najema gledališča.

Mariborski Nemci pri velikem županu

Maribor, 1. januarja.

Predsedstvo mariborskih Nemcev, advokat dr. Orosel, sin bivšega predsednika Slovanske čitalnice, posestnik Nassko vinski trgovec Pirlmer in drugi, so prišli v večji deputaciji radi potrtih šip v znani Götzovi dvorani protestirat k velikemu županu dr. Ploju. Uspeh njihove intervencije nam ni znan. Dr. Orosel se je že v čakalnici hudo repenčil, češ da oblastva premilo postopajo proti slovenskim nacijonalistom.

Po mestu širijo Nemci govorice, da pivovarna Götz sploh ne misli več popraviti dvorane za javne prireditve, ampak jo misli adaptirati za skladišče ali za kak drug koristni namen. To bi ne bilo baš v interesu kulturnega razvoja v Mariboru, čeprav je treba javno pribiti, da je znalo podjetje sedaj poškodovano dvorano tudi doslej prav po trgovsko eksploatirati v korist svoje blagajne, posebno napram slovenskim korporacijam. Pivovarno Götz, katere lastniki so še mladoletni, vodi bivši nemški advokat dr. Possek v strogo nemško-nacionalnem duhu, kar je opažati predvsem pri nastavljencih. Ker je pivovarna sekvestrirana, je pričakovati, da bo znal sekvester g. Lojze Sianovec, glavni tajnik radikalske stranke v Mariboru, varovati splošne in naše narodne interese. Sploh je čudno, da vlada doslej še ni primerno pritisnila na podjetje v svrho nacionaliziranja, tako da gre ves ogromen dobiček podjetja, ki prodaja svoje pivo izključno v Jugoslaviji, samo v roke nemških avstrijskih državljanov.

O eksploziji sami nam poročajo s policije, da je bila kot bomba uporabljena le steklenica, napolnjena z nitroglicerinom.

Klic v Silvestrski noči

Halo! Halo! Čuvajte se! Pilpogačicaaa... enajstič frfotaaaa...!

Na shodu «Narodno-napredne stranke», ki se je vršil v ljubljanskem Mestnem domu 16. februarja 1908., je blagopokojni dr. Ivan Tavčar govoril med drugim o dr. Vladimirju Ravniharju tudi tole: «Kaj se pri g. Vladimirju za njegovo masko skriva, pravzaprav sam ne vem! Ali občutek imam, da bi bil mož rad nekaka politična pilpogačica (viharna veselost), katera bi rada okrog frfotala, malo v svitu, malo v temi. In sedaj vas, častiti volilci, vprašam, ali je Ljubljana mesto za takšne politične netopirčke? Če Ljubljana še kaj nase gleda, če še kaj da za politično odkritosrčnost mora politikom, ki se ne upajo pred njo z odprtim vizirjem stopiti, prag pokazati. Kdor hoče biti v politiki pisan kot velikonočni piruh, ta naj gre v kakšno gorsko vas, tam bo morda ujel še kakšne kaline, ali v Ljubljani se na takšen lep ne vsedamo več, tu zahtevamo, da ima vsakdo pogum brez ovinkov zastopati načela svoje stranke.»

Domače vesti

LETO 1924 je prestopno leto. Predpust je dolg in traja 60 dni. Pust je 4. marca, velika noč 20. aprila, binkošti 8. junija, telovo 19. junija. Razun običajnih dvojnih praznikov (velika noč, binkošti in božič) sta po dva praznika skupaj še o svečnici, ki pade na soboto, ob Vidovem dnevu (sobota), ob mali gospojni (pondeljek), na vseh svetnikov (soboto) in ob Marijinem spočetju, ki pade na pondeljek.

•

• **Važno opozorilo.** Cenjene naročnike prosimo, da brez odloga, najkasneje pa do 8. t. m. pošljejo naročnino za tekoče leto. Položnice so bile priložene «Jutru» že pred božičnimi prazniki. Naročnina znaša za vse kraje v naši državi mesečno 20 Din, polletno 120 Din., za celo leto pa 240 Din, za kraje izven Jugoslavije pa 30 Din mesečno. Svetujemo vsakomur, da naj po možnosti plača naročnino **vsaj za tri mesece naprej**, ker s tem prihranijo nešteto truda upravi lista, a tudi sami nimajo potem toliko skrbi in sitnosti z plačilom naročnine. Nove naročnike vabimo, da naj tudi takoj naroče «Jutro» ako hočejo, da bodo prejeli še vse številke od novega leta naprej. Pozneje jim ne bomo mogli več postreči z že izišlimi številkami «Jutra». Uprava «Jutra».

• **Za inserate, male oglase in objave med tekstom vseh vrst v «Jutru»** priobčujemo na drugem mestu podrobni tarif, ki odgovarja tarifu drugih velikih ljubljanskih dnevnikov. Interesenti naj blagovolijo tarif shraniti in zlasti oni, ki se poslužujejo našega lista za manjše objave med tekstom, naj pošiljajo objave samo na naslov: **«Uprava 'Jutra' v Ljubljani, Prešernova ulica 54»** ter naj prilože za priobčitev predpisani znesek denarju, ako hočejo, da se bo objava objavila in ne bo nobenih zakasnjenj.

• **Kraljevo božično nagrado** za najboljšega siromašnega dijaka je prejel na ljubljanski realki četrtošolec Ivan Pinterič iz Trbovelj. — Na I. drž. gimnaziji je dobil kraljevo nagrado osmošolec Mirko Košir.

• **Leto 1924. v stoletnem koledarju.** Koga bi ne zanimalo vprašanje, kakšno bo leto 1924? Prijatelji si žele «srečno novo leto» in vsega v obilju, a obilje je v veliki meri odvisno od klimatskih razmer. Stoletni koledar župnika Mikloušiča proroku je za leto 1924., da bo bolj mokro kakor suho, torej precej rodovitno, a ker bo zima trajala najbrže daleč v spomlad, bo tudi vse vsaj za tri tedne pozneje dozorelo. O spomladi pravi: Do maja bo hladna in mokra, od 10. do 18. topla, potem pa zopet hladna in vlažna. Poletje bo sprva hladno in mokro, potem topleje s pogostim grmenjem, a h koncu uprav vroče. Ker je letos Jupiter vladar, ni izključena suša. Jesen bo deževna. Zima spočetka mrzla, mnogo snega, pozneje toplejša, a vetrovna. — Tako prorokuje Mikloušičev koledar.

• **Incident z našim konzulom v Pečuhu.** Po vesteh iz Pečuha, se je pripetil tamkaj prošli petek v kavarni «Corso» jako neljub incident. Nekaj madžarskih oficirjev je prišlo v kavarno. Vsedli so se k mizi, ki je bila rezervirana za jugoslovanskega konzula; ker baje niso poznali konzula, so odložili svoje sablje poleg konzulove mize. Ko je konzul prišel, jih je pozval, naj odstranijo sablje. Ker tega niso hoteli storiti, jim je povedal svoje mnenje, nakar so ga oficirji insultirali. Konzul je takoj naslednji dan ustavil izdajanje vizumov za Jugoslavijo. Naša vlada v zadevi še ni ničesar ukrenila.

• **Radićev «Slobodni dom» v škripcih.** Kakor poročajo listi, je zagrebška «Tipografija», v kateri se tiska Radićev «Slobodni dom», ki jej dolguje ogromne vsote, sklenila, da bo ustavila nadaljnje tiskanje lista, če se jej ne plača nastali dolg. «Slobodni dom» bo vsled tega izhajal odslej v mnogo manjši nakladi ter se Radićevim pristašem ne bo več pošiljal brezplačno.

• **Volitve v «Pobratimstvu».** Na beograjski univerzi obstoja splošno dijaško udruženje, v katerem so lahko včlanjeni vsi slušatelji univerze. V zadnjem času je postal občni zbor tega udruženja prava politična tribuna in volitve v odbor društva imajo povsem političen značaj. V nedeljo so se vršile volitve za 1924. med vpitjem in tepežem. Glasovanje je pričelo ob dveh popoldne, rezultati so pa bili znani šele ob enajstih zvečer. — Članov ima «Pobratimstvo» 3000, od tega je glasovalo 2018. Dobila je radikalska lista 630, demokratska 564, komunistična 436, republikanska 330, zemljoradniška 61. Na podlagi tega rezultata je bilo izvoljenih 8 radikalov, 7 demokratov, 5 komunistov, 4 republikanci in 1 zemljoradnik.

• **Smrt dveh Jugoslovanov v Ameriki.** Ameriški listi poročajo o tragični smrti dveh Jugoslovanov, ki sta se za časa svetovne vojne borila kot dobrovoljca na solunski fronti. Nikola Munić iz Gornje Dubrave pri Ogulinu je živel v državi Ohio. Nekega dne je nekam odpotoval, a ker je zamudil vlak, se je nepričakovano vrnil domov. Našel je pri svoji ženi njenega ljubčka, ki je Munića zavratno napadel ter ga z boksačem na mestu ubil. Ubijalec Filipović je skušal nato pobegniti, toda policija ga je izsledila in aretirala. Po aretaciji je ponovno skušal pobegniti, a je bil na begu od policije ustreljen.

• **Razdelitev bivše avstroogrske trgovske mornarice.** Italijanska vlada je obvestila našo, da je potrdila zapisnik o izvedbi Trumbić-Bertolinijevega sporazuma iz leta 1920, ki se nanaša na razdelitev trgovske mornarice bivše avstroogrske države. S tem je omogočena končna ureditev vprašanja o prenosu sedeža onih parobrodskih družb v Jugoslavijo, ki so po pogodbi pripadle naši državi. Tako se bosta v kratkem preselili iz Trsta v Jugoslavijo družbi «Dalmatia» in «Oceania».

• **Smrtna kosa.** — V celjski bolnici je umrl dne 31. decembra g. Fran Žuža, posestnik in trgovec v Mozirju. Pokojnik je bil zaveden narodnjak in znan daleč naokoli. Pogreb se bo vršil danes, ob dveh popoldne v Žalcu. — V Novem mestu je umrla gospa Marija Kenda, roj. Zupančič, posestnica in trgovka v Novem mestu, stara komaj 34 let. Pokopali so jo včeraj. — V Skoplju je umrl tamkajšnji carinski posrednik g. Mihajlo Aćimović, bivši carinski posrednik v Sloveniji, kjer je imel nalogo, da organizira carinsko službo. Podlegel je bolezni, ki si jo je nakopal v svetovni vojni. — Sinoči je umrl v Ljubljani v 77. letu starosti in po dolgem težkem trpljenju Jožef Vetter, ki je služil 45 let kot kovaški mojster v Samassovi livarni, potem pa v Strojnih tovarnah in livarnah. Skozi več desetletij je bil izvrševalni član prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva. Vsi, ki so ga poznali, ga obdržijo v prijateljskem spominu. Blag jim spomin!

• **Mestni šolski svet celjski** ima danes 2. januarja izredno sejo o disciplinarnih slučajih na meščanski šoli.

• **Selska pošta** se je dovolila iz Pragerskega na Gorico, okr. Maribor, od 1. januarja 1924. Dostavljala se bo vsak pondeljek, sredo in petek. Dosedanja pošta Rače za občino Gorica odpade.

• **Šola za umetno vrtnarstvo.** V Novem Sadu se v najkrajšem času otvori državna šola za umetno vrtnarstvo. S šolo je združen internat. Sprejme se spočetka 15 učencev, od teh osem na državne stroške.

• **Prepoved buršovskega plesa v Mariboru** je sedaj tudi v drugi instanci potrjena.

• **Izpremembe posesti.** Vilo nemškega stavbenega mojstra Friedrigerja v Mariboru je kupil trgovec Josip Škerlec iz Gornje Radgone.

• **Sokol I. v Ljubljani.** Za sokolski dom na Taboru so zavedni Borovničani zbrali veliki vagon stavbnega lesa in še zbirko v denarju. Z zelenjem okrašeni vagon pošljejo v Ljubljano dne 2. ali 3. t. m. Spremljalo ga bo odposlanstvo darovalcev. — Lep znak požrtvovalne sokolske zavednosti.

• **Dar ljubitelja umetnosti.** Iz Celja nam pišejo: Gospod Gruden, ravnatelj celjske podružnice ljubljanske kreditne banke je podaril iz lastnega nagiba umetniškemu klubu «Vesna» v svrho kritja režijskih stroškov pri prireditvi umetniške razstave v Celju 250 dinarjev. Naj bi njegov dar, ki je plod navdušenja za plemenito kulturno delo ljubljanskih slikarjev, našel obilo posnemalcev.

• **«Moje vojne obveznosti, dolžnosti in pravice.»** V založbi pisatelja je izšla nedavno v hrvatskem jeziku za vsakega vojaškega obvezanca zelo inštruktivna knjiga «Moje vojne obveze, dužnosti i prava», katero je sestavil naš rojak generalštabni polkovnik Rudolf Lukanc. Knjiga je urejena po novem zakonu o ustrojstvu vojske in je jako pregledna, lahko razumljiva za vsakega Slovenca, akoravno je pisana v hrvatskem jeziku, in velike važnosti za vse vojaške obveznike, ki pridejo od leta 1924. naprej k rekrutaciji. Iz knjige lahko vsak obveznik izve svoje dolžnosti in pravice v kadrovski službi — ali je podvržen vojaški obveznosti, koliko časa mora služiti, ali ima pravico do skrajšanega roka ali do splošne oprostitve, kako mora postopati, ako ima posebne prošnje, tako da mu ni treba hoditi po nasvete daleč k vojaškim komandam. V knjigi so tudi popisane vse vojaške šole v vojski in mornarici, podoficirska in oficirska služba, žandarmerija, pogranična trupa itd. Ako je obveznik o svojih pravicah in dolžnostih informiran, lahko pri rekrutaciji uveljavi svoje pravice. Knjiga se posebno priporoča vzgojiteljem in svetovalcem ljudstva, učiteljem, župnikom, posebno pa županstvom, ker se obvezniki najbolj nanj obračajo. Knjiga jim da jasno in pregledno vse potrebne nasvete. Dobi se v knjigarnah in pri izdajatelju. Cena 30 dinarjev.

• **Za zvišanje dijaških štipendij.** Minister prosvete je sprejel prošlo soboto deputacijo, sestoječo iz rektorja in dekanov vseh fakultet beograjske univerze, ki so mu nujno nasvetovali primerno zvišanje dijaških štipendij.

• **Arhiv in muzej za Vojvodino.** — Uprava «Matice Srpske» v Novem Sadu je pričela nedavno s pripravljalnimi deli za ustanovitev arhiva in muzeja za Vojvodino. Pripravljalna dela za arhiv so že dovršena, istotako tudi zbirka objektov za muzej, ki pa se mora še strokovno urediti. Rešiti pa je treba še važno vprašanje glede nameščenja teh važnih institucij.

• **Beograjski električni tramvaj** je po dolgotrajni pravdi z belgijsko družbo za električno cestno železnico, prešel v last beograjske mestne občine. Odškodnina, ki jo je mednarodno razsodišče v Parizu

prisodilo belgijski družbi, znaša 25 milijonov 900.000 belgijskih frankov ali pa 60,000.000 dinarjev.

* **Ustanovitev «Društva intelektualcev za Slovenijo».** V nedeljo dopoldne se je vršil na ljubljanski univerzi ustanovni občni zbor «Društva intelektualcev» za Slovenijo. Društvo, ki ima že potrjena pravila, si je izvolilo sledeči odbor: predsednik vseuč. prof. Leonid Pitamic, tajnica ga. Melita dr. Pivčeva, blagajnik inž. Leo Novak; odborniki: dr. Ivan Pintar, dr. Jančič, dr. Goričan, dr. Lončar, Ant. Lajovic, dr. Vidmar, F. Finžgar, Lavrin, R. Jakopič, Matjašič in Funtek.

* **Prvi slovenski svetlotisk.** V trgovini Magdič v Ljubljani je razstavljena slika, katero moramo posebej pozdraviti kot prvi slovenski svetlotisk. Doslej se pri nas s to grafično stroko še ni bavil noben domač strokovnjak. (Če je domače podjetje založilo svetlotiske, jih niso naši izdelali!) Prav primerno si je g. Matod Badiura (slušatelj grafične akademije v Leipzigu) izbral za predmet Triglav s Kriških podov, reprodukcijo znane krasne fotografije rajnkega Drenova Bogumila Brinška, enega prvih naših planinskih fotoamaterjev-pejsažistov. Za fotoamaterje je ta slika uprav vzorna kot študija oblakov. Izredno jasno so podane luči, odsevi in bežni prameni po stenah in grebenih ter odsviti na oblačnih Kumulih. Reprodukcija v svetlotisku je prvovrstna in je v tako dovršeni izvedbi le redko vidimo med najboljšimi tujimi grafičnimi izdelki. Kakor da jih vidiš prav jasnega dne pred seboj, se razposejajo okrog našega najvišjega vrha Bovški sneg z Bambergovo potjo, Zelenica, Kredarica z Domom, Ledenik z Zelenim snegom, severna in zgornja zapadna stena, desno v ospredju Sovatna in del Podov, levo del Križa. Slika sama ima mero 31 krat 21, s passepartoutom pa 47 krat 32 na gladkem papirju za umetni tisk in pomeni krepak napredek v naši grafiki. Prav primerna je za vse ljubitelje naših Alp, turiste, smučarje in sploh častilce Triglava, je v okras vsaki domačnosti, tudi najfinejšemu salonu ter naj bi kmalu izpodrinila nemški «klič» iz raznih hotelskih sob. (Naklada je zelo omejena, cena 45 dinarjev je zelo zmerna. Interesentom iz prijaznosti posreduje avtorjev brat, gospod R. Badiura v Ljubljani, Marmontova ulica 18).

* **Razmere pri gradnji proge Ormož-Sobota.** Pišejo nam: Pri sekciji za zgradbo proge Ormož-Murska Sobota sta nastavljena tudi podjetnika, Dalmatinec K. in Italijan F. Vsled razkošnega življenja sta prišla v denarne ' škoče in je zato delo v teh odsekih ustavljeno. Oškodovano je veliko število domačih, revnih delavcev, ki so deloma po več mesecev delali zastonj. Ali bi ne mogla sekcija nastaviti samo slovenskih podjetnikov, ki bi vsaj ne izmozgavali domačega delavstva.

* **Enajst razbojnikov ubitih.** Kakor poročajo s Cetinja, je bila dne 27. decembra v selu Rubež pri Nikšiću obkoljena glasovita razbojniška četa Marka Raspopovića, ki je bila dolgo časa strah in trepet selskega prebivalstva Črne gore. Razbojniška tolpa je sestojala iz enajstero članov, katerim sta načelovala brata Marko in Sava Raspopović. Borba na življenje in smrt je trajala dve uri. Vseh enajst razbojnikov je mrtvih in tako je Crnogora rešena najnevarnejše razbojniške tolpe. Izmed orožnikov sta bila dva težko ranjena. Kot nagrado za padle razbojnike dobi orožniška patrulja 480.000 dinarjev.

* **Ukradena Tizianova slika.** V noči med božičem in Štefanjim praznikom so doslej neznani zlikovci ukradli iz cerkve v kaštel Lukšiću pri Splitu prekrasno originalno sliko Tizianovo «Ecce homo». Zlikovci so sliko izrezali, okvir pa pustili v oltarju.

* **Požar na zagrebškem južnem kolodvoru.** V nedeljo je v glavnem poslopju južnega kolodvora v Zagrebu izbruhnil požar v mansardah nad kolodvorsko restavracijo. Bila je razbeljena železna peč, vsled česar so lesene stene začele goreti. Nevarnost je bila velika, vendar se je gasilcem posrečilo, da so ogenj udušili, predno je mogel povzročiti večjo škodo.

* **Požar v Soriei.** Pri Šimencu v Sorici nad Železniki je na sveti večer izbruhnil požar, ki je uničil hišo in gospodarsko poslopje ter ves žitni pridelek in krmo, posrečilo pa se je rešiti živino. Otroci so spuščali raketo: po nesreči je gorečа raketa padla na slamnato streho ter povzročila nesrečo.

* **Ubežni kaznjenec zopet pod ključem.** Iz moške kaznilnice v Lepoglavi na Hrvatskem je nedavno pobegnil kaznjenec Fran Antolić, rodom iz Prekmurja. Oblasti mu niso mogle priti na sled. Sedaj pa ga je naključje spravilo zopet pod ključ. Zvečer 27. decembra se je Antolić v Ptuju vtihotapil v spalno sobo Zupančičeve natakarice, kjer je izmaknil kar mu je prišlo pod roke. Na stopnicah pa ga je zasačil Zupančič. Policija ga je izročila sodišču.

* **Št. Vidska «kšpeniklijada».** Na poštni urad v Št. Vidu pri Ptuju je prišel te dni neki gospod, ki se je tamkajšnji poštni uradnici predstavil kot poštar Horvat iz Leskovca. Ta posnemovalec «kšpeniškega stotnika» je uradnico zaprosil, naj mu da poštno vrečo za Leskovec, da bo pregledal leskovško pošto in vzel iz nje neko nujno pošiljatev, ker je ravno na potu v Ptuj in rabi neko pismo. Št. Vidski uradnici, ki je šele pred kratkim prišla v ta kraj, je bilo znano, da je v Leskovcu poštar Horvat, a poznala ga ni. V dobri veri mu je izročila vrečo in ključ. Lažni Horvat je odprl leskovško poštno vrečo in vtaknil v svoj žep nekoliko pisem, nato pa vrečo zopet zaprl in se poslovil. Kmalu po odhodu «Horvata» je prišel na pošto sel, ki nosi pošto iz Št. Vida v Leskovec. Ta je zapazil, da je papir na ključavnici pretrgan in vprašal, kaj je temu vzrok. Uradnica mu je razložila, da je bil ravnokar tam sam leskovški poštar ter vzel iz vreče nekoliko pisem in odšel proti Ptuju. Sel je to odločno zanikal, ker je leskovški poštar doma. V zagonetni zadevi je uvedena preiskava.

* **Pot vojne sirote v življenje.** Pred nekaj dnevi je zalotila policija na sarajevskih ulicah 11letnega dečka Ljubišo Obradovića iz Užice. Mali Ljubiša je povedal, da je ostal sirota brez očeta in matere. Hišico in tri «lance» zemljišča, ki mu jih je zapustil oče, je prodala občina, da ga s tem skupilom vzgoji. Nedavno pa so ga poslali v svet, da si najde zaslužka v kakem večjem mestu. Na pot so mu dali 20 dinarjev. Sedem dni je hodil peš do Sarajeva. Policija je o zadevi obvestila ministrstvo za socijalno politiko.

* **Vlom v Ptuju.** V urad ptujske progovne sekcije je vdrl neznani zlikovec ter izmaknil uradniku S. 50.000 Din iz miznice.

* **Nevaren dimnikar.** Dimnikarski pomočnik Jakob Sagaj iz Svetinj je napravil dne 28. decembra nenapovedan obisk pri posestnici Veroniki Ronca v Spo. Kamenščku ter je ukradel iz zaklenjene sobe več denarja in dragocenosti v skupni vrednosti okrog 10.000 K.

* **Prekleana ljubezen.** Čevljarski pomočnik Gvidon Juvan je že dalje časa občudoval natakarico v gostilni «pri Zagorjanki» v Židovski stezi. Dekletu je bil fant tudi všeč in sta se nekaj časa prav rada imela. Zadaje čase pa je pričel zahajati debelušen ljubljanski dobričina, ki je natakarico večkrat postregel z bombončki. To je Juvanu presedalo in mu je zato ob neki priliki zagrozil «da mu že še pokaže». V nedeljo sta tekmovalca res trčila skupaj v kavarni «Merkur». Juvan je takoj planil na svojega tekmeca in hitel za bežečim tudi na ulico. Bežeči je padel vsled opolzke poti v Židovski ulici na tla in vpil na pomoč. V hipu so se zbrali okrog njega nočni pasanti, ki so ga rešili iz rok zasledovalca. Prišel je nato tudi stražnik, ki je odvedel zasledovalca v policijski zapor, kjer bo bladil tudi čez «Silvestrovo» svoje vroče ljubosumnje radi nevarne grožnje.

* **Do zadnje vasi se širi glas o izborni kakovosti «Mirim»-čokolade.** 1961

* **Padce iz lože v orkester.** V nekem dunajskem gledališču se je te dni zgodilo, da je za časa drugega dejanja neko triletno deklece se preveč nagnilo iz lože nad orkestrom ter je padlo dve nadstropji globoko v orkesterski prostor. Otrok je grozno zakričal in kmalu bi bila nastala panika. Predstava je bila takoj prekinjena, dokler niso dekleta dvignili iz orkestra. Deklece se je samo zelo prestrašilo, poškodovano pa ni nič.

Iz Primorja

* **Občni zbor pol. društva «Edinost» v Trstu.** V nedeljo se je vršil ob obilni udeležbi občni zbor tržaškega političnega društva, za katerega je vladalo zlasti radi razprtij v slovenskem domačem taboru na Primorskem veliko zanimanje. — Zborovanje je vodil znani zaslužni voditelj naših rojakov v Primorju, dr. Josip Wilfan. Tajnik dr. Čok se je v svojem poročilu obširno bavil s krivicami in preganjanjem našega življa, kakor tudi z razmerami in dogodki v domačem taboru. O poročilu se je razvila živahna debata, v kateri so vsi govorniki naglašali nujno potrebo enotnega nastopanja našega življa v Primorju in pozivljali vodstvo, naj podvzame inicijativo za obnovitev skupne organizacije za vso Julijsko Krajino. Spor z goriškim pol. društvom je narodu samo v škodo. Pri volitvah je bil z vzklikom zopet izvoljen za predsednika dr. Wilfan, ki so mu priredili zborovalci viharne ovacije, za odbornike pa dr. Slavik, dr. Čok in dr. Ražem iz Trsta, dr. Podgornik iz Gorice, Josip Kraigher iz Postojne, Matija Žerjal iz Boršta, Franjo Duršot iz Renc, Rado Srebotnjak iz Lokve in Viljem Modrijan iz Trsta. Predsednik dr. Wilfan je v svojem zaključnem govoru bodril narod, naj vztraja in ne obupuje v težkem in neenakem boju za svoj obstanek, ki bo vsekakor zabeležen v zgodovini.

* **Zboljšanje gospodarskega položaja učiteljev v Italiji.** Italijanski ministrski svet je na svoji zadnji seji, ki se je vršila v soboto, odobril načrt o zboljšanju gospodarskega položaja ljudsko-šolskih učiteljev. Po novem zakonu se letne plače, ki so znašale dosedaj 3000 in največ 5600 lir, zvišajo na najmanj 5600 in največ 9500 lir. Doklada za efektivno službo se zviša od 300 na 800 lir. Redni učitelji, ki bodo imeli gotovo število let službe, bodo prejemali tako plače XI., oni z manj let službe pa XII. razreda.

* **S kosom kruha bi se skoro zadušil.** Dletni Viktor Ujčič iz Trsta. Deček je v ulici Bosco prosjačil s svojim slepim očetom. Ko je jedel kruh, se mu je zaletelo in mu je požirek obtičal v sapniku. Zakrilil je parkrat z rokami po zraku in se potem zgrudil na tla. Odpeljali so ga takoj v bolnico, kjer so ga še pravočasno rešili sicer gotove smrti. Deček je namreč že zgubil zavest in je manjkalo le prav malo, da ga ni spravil košček kruha na drugi svet.

* **Gori ka dekleta kupujejo.** Iz Komna na Goriškem nam poročajo, da je na praznik sv. Štefana dospelo tja par Italijanov, da pod pretvezo dobrih služb po okolišu nabavijo slovenska dekleta za italijanska mesta . . . Navzlic prozornosti ogabne misije italijanskih agentov so tim pri nagovarjanju vneto pomagali komenski odvetnik italijanaš dr. Zimic, njegova hčerka-učiteljica ter inž. Monfredi. Vse pulifarsko prigovarjanje je seveda ostalo zastonj; javilo se ni nobeno dekle. Neki fant, ki je sicer organiziran pri fašistih, a so tudi njegovo zaročenko hoteli zvabiti, je zadevo javil fasciu v Trstu, ki je takoj uvedel preiskavo. Toda trgovci z dekleti so preko noči še pravočasno odnesli pete. Aretirani so bili dr. Zimic, hčerka in inž. Monfredi, a po zaslišanju zopet izpuščeni. Gnusni poset vzbuja po vsej okolici zgražanje in veliko ogorčenje.

* **Zadavljen novorojenček.** Na Silvestrovo sta našla dva orožnika v vcži neke hiše v Trstu truplo novorojenčka moškega spola. Komisija je dognala, da je bilo dete zadavljeno takoj po rojstvu. Policijska oblast išče zverinsko mater.

* **Samomor mlade ženske.** Zasebnica Marija Košuta, stara komaj 21 let in stanujoča v ulici Madonnina v Trstu, ni hotela dočakati novega leta. Ko je bila za kratek čas sama doma, je izpila večjo količino karbolne kisline. Učinek strupa je bil smrtonosen. Nesrečnica je namreč med prevozom v bolnico umrla. Vzrok samomora je neznan.

5. januarja 1924 ob 20. uri vsi v Narodni dom

na 7230

družabni ples

v prid zgradbi Sokolskega doma na Taboru

Obleka poljubna

Posebna vabila se ne razpošiljajo

Sokolstvo

Sokolsko društvo na Bledu ima svoj redni občni zbor dne 19. januarja ob 7. uri zvečer v svojem domu z navadnim dnevnim redom. Člani in članice se vabijo, da se polnoštevilno udeleže.

Sokol v Zagorju ob Savi vabi vse članstvo, da se polnoštevilno udeleži redne letne glavne skupščine, ki se vrši v društvenem domu v nedeljo 6. t. m. ob 14. uri. Zdravo!

Vse člane in članice Sokolskega društva v Mostah vabimo na sestanek, ki se vrši v sredo dne 2. t. m. ob 8. zvečer v gostilni pri Peklaju, da se pogovorimo o predstoječem občnem zboru. Več članov.

Telovadno društvo «Sokol» v Ribnici sklicuje svoj redni občni zbor za 6. t. m. ob 14. z običajnim dnevnim redom. Udeležba obvezna. Odbor.

Sokolsko društvo na Polzeli ima 5. redni občni zbor dne 6. januarja ob 15. uri v sokolski dvorani (restavracija pri kolodvoru) na Polzeli z običajnim dnevnim redom.

Sport

Novolene nogometne tekme v inozemstvu.

Sevilla: Dunajski Rapid je v krasnem boju porazil S. C. Sevillo s 4 : 1.

Lizbona: Nuselski S. C. (Praga) : Imperia 11 : 0.

Pariz: First Vienna (Dunaj) : Wilhelmina 5 : 0, First Vienna (Dunaj) : Red Star 2 : 2.

San Tanden: Viktoria (Plzen) : Racing Club 4 : 1.

Bilbao: A. C. Bilbao : Viktoria (Pariz) 3 : 0.

•

Program smučarskega tečaja.

Letošnji redni smučarski tečaj za novince (gospode, dame in deco) se prične dne 6. januarja 1924 v Kranjski gori in ne v Bohinjski Bistrici, kakor je bilo nameravano. Tečaj bo trajal do 14. januarja 1924. — Vaditelj tečaja je g. R. Badjura. — Alpinskoncerveška tehnika. Prijavnina 50 Din. — Sestanek vseh udeležencev tečaja v nedeljo, dne 6. januarja 1924, v hotelu «Slavec», Kranjska gora ob 11. uri dopoldan, po dohodu gorenjskega vlaka, ki odhaja iz Ljubljane ob 6.57 zjutraj.

Udeležencem priporočamo odhod iz Ljubljane ali z vlakom 6.57 zjutraj ali ob 15.17 popoldan, ker drugi vlaki nimajo direktne zveze na Kranjsko goro. — Gostje, ki dospo v Ljubljano že v soboto, 5. t. m., in si nameravajo tu nakupiti kaj smučarske opreme ali oprave, naj se javilo pri «Putniku» (Tourist-Office), Aleksandrova cesta 8, poslopje I. Hrvatske Stedionice), kjer jih bo čakal v ta namen od JZSS določen verzirani smučar. Stanovanja s kurilnimi (toplimi) sobami bodo za udeležence tečaja že pripravljena. — Eventuelni pozneje došli gostje naj se blagovolijo javiti pri vaditelju tečaja v hotelu «Slavec».

Pripomnja se, da so razmere za tečaj zelo ugodne: v Kranjski gori vlada lep suh mraz in dovolj debel stari sneg z lepim suhim novim snegom po vrhu. Tečaj se zaključi z izletima, dne 13. t. m. v Planico in dne 14. t. m. k Erjavčevi koči na Vršiču.

Jugoslov. zimskosportni savez,
Ljubljana, tvrdka Gorec, Kredit. banka.

•

Smučarski tečaj 1924. Prijatelje zimskega sporta in turiste opozarjamo, da se bo vršil letošnji redni smučarski tečaj JZSS od 6. I. 1924 do 14. I. 1924 v Kranjski gori in ne v Bohinjski Bistrici, kakor se je prvotno nameravalo. Vaditelj tečaja je g. R. Badjura. Prijavnina 50 Din. Sestanek vseh udeležencev v nedeljo 6. t. m. v hotelu «Slavec» v Kranjski gori po dohodu gorenjskega vlaka, ki odhaja iz Ljubljane ob 6.57 zjutraj. Interesenti naj se blagovolijo čimprej prijaviti, da se jim preskrbi stanovanja. Podrobnejša tozadevna poročila daje Jugosloven. zimskosportni savez, Ljubljana. Tvrdka Gorec. Kreditna banka.

S. K. Slavija v Ljubljani vabi na redni občni zbor, 6. t. m. ob 10. dopoldne v kavarni g. Smoleta v Vodmatu.

Smuški odsek S. K. Ilirije v Ljubljani priredi v četrtek, dne 3. januarja, ob pol 21. uri, v igralnici kavarne Evropa sestanek. Ker se bo obravnavalo o važnih zadevah, predvsem o smuških tekmah, katere priredita dne 6. januarja T. K. Skala v Bohinju in dne 13. januarja S. K. Ilirija v Planici pod Jalovcem, so vsi člani gornje sekcije naprošeni, da se sestanka sigurno udeleže. — Načelnik.

Drnska Makabi, ki se nahaja na turneji po Italiji, je zopet izvojevala lepo zmago. Njeno nogometno moštvo je v Sampierdareni premagalo tamošnji F. C. Sampierdarena s 3 : 1. Sampierdarena spada med najboljša italijanska moštva.

Češkoslovaška vojska na zimski olimpijadi v Chamonixu. Češkoslovaško ministrstvo za narodno obrambo je prigiasilo za smuške tekme v Chamonixu 6 vojakov tekmovalcev, in sicer dva častnika in štiri vojake. Poleg tega odidejo v Chamonix en častnik kot vodja ekspedicije in dva častnika kot člana razsodišča.

Objave

× **Tatjanin dan v Ljubljani.** Na svoj tradicionelni praznik, dan sv. Tatjane 25. januarja priredijo ruski akademiki tudi letos veliko veselico v Narodnem domu. Kakor tudi pri lanski prireditvi, katere se naše občinstvo še gotovo spominja, se bo v eni dvorani Narodnega doma vršil koncert s plesom, v drugi pa kabare, z udeležbo priljubljenih igralcev opere in drame.

× **Mariborska Orjuna** ustanovi v sredo dne 2. januarja ob 20. uri v restavraciji Narodnega doma dramsko sekcijo. Gospodje in gospodične, ki se zanimajo za zadevo, so vabljeni na sestanek.

× **Trgovski ples** priredi zopet po razno 10-letnem prestanku Slov. trg. društvo «Merkur» v Ljubljani v soboto dne 5. januarja 1924. v veliki dvorani hotela Union. Ta ples je bil v času pred vojno eden najlepših in je takratnim posetnikom gotovo še sedaj v dobrem spominu. Letošnji ples pa bo prekosil vse dosedanje in obeta biti višek letošnje plesne sezije. Članstvo in prijatelji društva na to prireditev ponovno opozarjamo.

× **Za dom Sokola I** je nabral gosp. Franc Hočevar, gostilničar na Vrhniki, med zavednimi obrtniki na Vrhniki 70 dinarjev.

× **Dobrovoljci v Ljubljani!** Mesečni sestanek se vrši v četrtek dne 10. januarja ob 20. uri v društvenih prostorih. Na sestanku poroča tov. Stane Vidmar o Dobrovoljački banki. Udeležba obvezna. — Odbor.

× **Prostovoljno gasilno društvo v Sp. Šiški** priredi dne 5. januarja v gostilni pri g. Valjavcu svojo običajno predpustno veselico, združeno s tombolo. Vsi prijatelji gasilcev dobrodošli. Začetek ob 20. uri.

× **Stražišče.** Na svečnico dne 2. februarja se vrši v Sokolskem domu v Stražišču velika lovska veselica. Opozarjamo že danes na to prireditev in prosimo bratska društva v okolici, da po možnosti to upoštevajo pri svojih prireditvah.

× **Prostovoljno gasilno društvo pri Velikih Nedelji** vabi vse tovariše in prijatelje društva, da se polnoštevilno udeleže plesnega venčka s tombolo, ki se vrši dne 6. januarja ob 5. uri v gostilni g. Alt. Vstopnina samo 2 Din. Svirajo društveni tamburaši; prebitek je namenjen društvu. — Odbor.

Sodišče

Čudne konkurenčne metode. Zagrebška tvrdka Moster je spravila pred kratkim na trg manj vredni firnež, ki ga je signirala kot prvovrsten kranjski polulanenj firnež. Ceno je nastavila po 25 Din za kg, dočim prodajajo naši slovenski trgovci mnogo boljše blago do 35 Din za kilogram. Vzorec je dobil tudi lastnik tvrdke Hrovat in Comp. Ker pa je bil opozorjen na slabo kakovost, je oddal ta firnež v kemično analizo inženjerju Turku, vodji državnega kmetijsko kemijskega zavoda v Ljubljani. Analiza je pokazala, da je bila firnežu primešana velika množina dehalina, iz česar sledi, da je tak firnež slabše kakovosti. Tvrdka Hrovat in Comp je nato s posebnim dopisom opozorila zagrebško tvrdko Moster d. d. na njeno nesolidno delovanje. Ta se je čutila užaljeno in je vložila proti piscu Jakobu Hrovatu, lastniku tvrdke Hrovat in Comp. tožbo radi razžaljenja časti. — Pred ljubljanskim okrajnim sodiščem je zahteval Mosterjev pravnik Donner od Hrovata pismen preklic očitkov, kar pa je ta odklonil, češ da tega, kar je res, ne more preklicati. Razprava je bila preložena na nedoločen čas.

Poskus odprave telesnegaploda. — Marija Črešnar iz Črešnove, dekla pri Vrečarju v Orehovcih in babica Marija Gregorič iz Tobolcev sta bili toženi radi poskusa odprave telesnega ploda. Pri tajni razpravi dne 29. decembra v Mariboru je bila Črešnar obsojena na mesec dni, babica Gregorič pa na dva meseca strogega zapora.

Surovi sin. Marija Kovač je 20. oktobra obiskala svojega očeta Matjaža Bohka v Lendavi in ga nagovarjala, naj se preseli k njej, da se mu bo godilo bolje. Njen brat Franc je prisluškoval razgovoru pri vratih, skočil nato razburjen v sobo, zgrabil sestro za lase in jo hotel spoditi iz hiše. Ko je oče priskočil hčerki na pomoč, ga je sunil s tako silo čez prag, da se je lahko poškodoval. Okrajno sodišče v Mariboru je obsodilo surovega sina le na tri tedne ječe, ker je oče med tem že umrl in mu je odpustila tudi sestra.

Dva nepridiprava. Pripovedujva mizarja sta 65-letni Bajec Ludovik iz Černega vrha in 28-letni Kopušar Jožef iz Luč. Delala sta pri Jeraju Matiji ter pri tej priliki okradla svojega delodajalca in še nekega drugega posestnika za mnogo blago in mu izmaknila celo denar. Ko je dne 18. oktobra Kopušar zapustil službo, ga je Bajec gospodarju tolal, da bi kril sebe. Ko pa je bil dne 19. novembra med vožnjo v Celje aretiran tudi Bajec, so našli v vreči, ki jo je imel s seboj, mnogo Jerajevih predmetov. Ker sta obdolženca stara znanca iz zaporov, je skoraj gotovo, da sta izvršila tatvino sporazumno. Okrožno sodišče v Celju je obsodilo oba na 6 mesecev težke ječe.

Mariborska nedelja v zimi

Maribor, na Silvestrovo 1923.

Končno zopet rezka, ostra zima, tako da škriplje pod nogami. Na oknih pa cele poljane fantastičnih belih rož, zunaj solnce in belina, sveža in čista, in modro azurje visoko nad mestom. Pohorje se zagrinja v pravljično tančico, ki spaja snežne jase s smrečjem in modrino nad vrhovi. V vznožju reže temna Drava, — še noče ledene odeje. Pač pa nam je stisnilo «Tri ribnike». V prvem še žlobudra majestetični labud, leskle račke mu dvorijo in zabavajo deco. Meščani kažejo svoja dobra srca; za račke, ribe in ptičke, za vse je dovolj drobtin.

Nad parkom pa je življenja, bujnega in zdravega, toliko, da bi ga zajemal s korcem. Solnce iskri čez ledeno gladino in boža razpaljena, rdeča lica. Vitka mlada telesca se odmikajo v blaženih smehljajih, v izglajenih in okornih lokih se zopet bližajo, lahni dotikljaji ustvarjajo srečo in vžigajo nova, tajna hrepenenja. V zraku drhti lepota, čiste sanje mladih duš, hibitanje, vrišč in trušč drobnjadi pa jih odganja in obkrožuje kot zaljubljeni amorji. Krog in krog pa venec mamic in papanov, skrbnih čuvarjev morale, zdravja in podplatov. Težka je ločitev, ko se na večer izgublja ribnik v mraku. Iz potoka in z drevja pronika mraz, nepriljetno reže v nos, po ušesih skeli in za nohti. Kdor se ne more priviti k ljubljenemu, biti v mesto in otepa prozo, drugi se izgubljajo šepetaje po parku. Srebrne breze in temne smreke vabijo tudi v zimi otroke narave v svoje naročje.

Prav počasi, kot zadrhti iz dalje tiha mehka pesem pod večer, so začele padati snežinke, drobne in svetle kot biseri in potem tiste široke, razcefrane. Kakor gosti pajčolan so zamrežile tihe domove in pričarale one krasne zimske idile, ko frfotajo snežni drobci kot beli metulji krog električnih žarnic. Po ulicah pa ena sama bela boja, ki jemlje vid in vabi . . . Poglej od Grajske kleti po široki Aleksandrovi cesti, pa se ti mora še tako zakrknjena notranjost raztajati. Mehko Ti je pri duši, kakor je mehko pod nogami na beli odeji in gledaš in si ponosen na našo velikomestno zimsko idilo sredi Maribora.

V težkih in mehkih kožuhih švigajo mimo hiš bogataši, peš in na saneh. Kragulički dvigajo fantazijo in hoče se ti tja gor v prostrane ruske stepe. S trojko in v gorkem kožuhu hitiš po stoterih izvoženih potih, ki si jih ob večerih prevozil v ruskih romanih mimo zasnženih vasi. In tak zasanjan sediš zvečer v operi in uživaš zopet s polnim duškom zimsko poezijo. Sukanjo si priviješ in pomagaš igralcem huškati v roke, dokler te ne ogreje vsega Puccinijeva muzika večno lepe «La Boheme». Kapelnik, naš vneti Andro, zna izvabljati. Pogledaš njega in že živiš v orkestru in zboru, noben ton, nobena gesta na odru ti ne ujde, vse je v njegovi taktirki. Pesem ljubezni zveni srebrno, tajinstveno, omamno, da drhtiš v posvečeni ubranosti, kakor Mimi, ko odhaja med zasnženim drevjem z njim od njega. Igralka - umetnica Mitrovičeva prekaša umetnost in publiki je tesno. Kaj Vam dajemo mi za vso to ogromno bogastvo. Vam vsem, ki ste čarali nocoj v notranjosti toliko lepote, sejali toliko dobrega in blagega v duše in srca? Brezmejni smo Vaši dolžniki! Pokazali ste nam ljudi, vredne takih čarobnih zimskih večerov, one, ki so prodali zadnji lišp, edino borno sukanjo, da pomagajo prijatelju, njegovi umirajoči izvoljenki. Na sklonu leta ste nam segli v globine notranjosti — morda ni bilo zastonj . . .

Takšna je utonila včerajšnja mariborska nedeljo v zasnženo noč.

a. r.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozović. Tisk Delniške tiskarne d. d. v Ljubljani.

? Ali ste že poslali naročnino za „Jutro“ ?

Iz življenja in sveta

Na Silvestrovo

Zopet je zašlo leto v zaton in svita se novo. 1923 let je minilo od rojstva Krista, a koliko let je preteklo od začetka sveta? Na to vprašanje ni odgovora. Ernest Häckel je postavil razvoj zemlje do onega časa, ko se je Zemlja iz megle razvila v belo zvezdo, v razdobje 24 ur ter trdi na tej podlagi sledeče: Recimo, da je postala Zemlja bela zvezda točno o polnoči! Do rumenobarvne zvezde se je ohladila do 4. ure 6 minut zjutraj; kot rdeča zvezda je žarela do 7. ure 54 minut zjutraj; skorja se je delala do 11. ure 55; morje je nastajalo do 2. ure 49; življenje se je začelo najkasneje ob 6. uri 32 zvečer; stari vek življenja se je začel ob 9. uri 49 minut; srednji vek ob 11. uri 42 minut ponoči, novi vek pa ob 11. uri 55 min. in 27 sek.! Človek se je pojavil šele 55 sekund pred polnočjo. Organično življenje na Zemlji je 360krat starejše kakor človek. Približno živi človek na Zemlji 500.000 let! Zgodovinske dobe so ničnо malenkostne v primeri z dobo zemlje, organizmov in človeštva. Najstarejši viri so stari komaj 7000 let. A o 8000 letih teh 7000 let vemo le zelo malo. Najstarejši človeški izdelki, ki jih poznamo, so baje stari okoli sto tisoč let.

Ob novem letu 1924 stoji torej človeštvo na visoki lestvi, ki se dviga iz teme navzgor k luči že nad pol milijona let visoko. A kje je konec te lestve? Nevzdržno se pomika človek višje in višje od prečke k prečki. Toda vzlic vsemu napredovanju je še vedno daleč od popolnosti. Bog je ustvaril človeka po svoji podobi; ali minula vojna in vsak dan pojavljajoča se zverstva kažejo, da je do ideala še neskončno daleč.

Kaj nas čaka v novem letu

«New York World» je pred letom dni objavil prorokovanje za prošlo leto 1923 Prorckovanje je podal neki profesor Raymond, ki biva v Parizu. Mož je napovedal več stvari, ki so se tekom leta uresničile. Med drugim je prorokoval zasedbo ruhrskega ozemlja, vulkanične izbruhe v Italiji, potres na Japonskem, diktaturo v Nemčiji, smrt ameriškega prezidenta in stabilizacijo avstrijske krone. Neki angleški časnikar, ki je izpolnitev profesorjevega prorokovanja natančno zasledoval in se je za moža zanimal, se je pred kratkim podal k njemu, da ga izpraša o dogodkih v l. 1924. Vprašanec je časnikarju izdal, da je po poklicu jurist, po narodnosti Madžar ter je napovedal za leto 1924 sledeče dogodke:

Leta 1924 bodo Nemci začeli plačevati denarne obvezuosti, katere bodo tekom 25 let popolnoma poravnali. Poleg plačil v denarju bodo poravnali tudi odškodninske zahteve v naturalijah. Francozi bodo tekom novega leta odpoklicali z nemškega ozemlja svoje čete do zadnjega vojaka. Na koncu leta ne bo na nemških tleh nobenega uniformiranega Francoza. V novem letu bo dalje izklicana renska republika. V Nemčiji se bodo razmere izboljšale, ker se izvedejo razne davčne preuredbe. Nemčiji se bodo približale nekatere nevtralne države, katere ji bodo pomagale. Leta 1925 se tem državam pridruži tudi Francija. Takrat dobi Nemčija znatno posojilo.

Wittelsbahovci bodo tekom petih let zopet zasedli svoj prestol, še prej pa se bo Bavarska odcepila od Nemčije ter bo navezala dobre stike z Avstrijo, s katero se ne bo združila. Nemški cesar se ne povrne na prestol in tudi kronprinc nima politične bodočnosti.

Vojne nevarnosti v novem letu ne bo. Nasprotno, v letih 1934 in 1938 pride do zbližanja med Francijo in Nemčijo. Poljski republiki, se bližajo boljši časi pod pokroviteljstvom Francije in Češkoslovaško. Mala antanta ostane. Masaryk bo prezident republike do svoje smrti, Benešu pa se odpira najlepša prihodnost. Proslavil se bo posebno v finančnih zadevah. V Italiji bo Mussolini dosegel sporazum med sveto Stolico in državo, a predno minejo tri leta se bo umaknil s svojega mesta.

V Španiji bo revolucija omajala prestol, toda kralj Alfonz bo šele pozneje bežal v Anglijo, da si z begom prihrani odpoved na prestol. Po njegovem begu bo v deželi izklicana republika. V ameriških Združenih državah pridejo leta 1928 al; 1929 na površje zopet demokrati. L. 1925 pa bo nastopila Amerika z intervencijo v prid Nemčiji, Avstriji, Madžarski, Italiji in Orški. Rusija bo l. 1924 prosila za sprejem v Zvezo narodov. Boljševiki bodo sklenili ugodne pogodbe z Nemčijo in Anglijo. Nepričakovan prevrat v ruskih notranjih razmerah bo pomagal buržoaziji zopet na površje. Francosko-angleška zveza bo v glavnem ostala. Odnošaji med Nemčijo in Anglijo se bodo v letu 1924 znatno okrepili. V Angliji pride l. 1924 do moči in besede zopet Lloyd George, ki bo igral veliko vlogo in kateremu se bosta umaknila lord Curzon in Baldwin. Tekom par let pa se bo stvoril francosko-italijansko-rusko-nemški blok, ki bo znatno škodoval Angliji. Velika Britanija pride radi tega pozneje ob vse svoje kolonije. Med l. 1942 in 1946 pa izbruhne vojna med Japonsko in med Združenimi državami Amerika v tem konfliktu podleže.

V Franciji se bo vrednost franka zelo zmanjšala, toda Poincare ostane še celo leto 1924 na krmilu. Volitve prinesejo desničarsko zbornico. Med l. 1928 in 1932 postane ministrski predsednik zopet Briand. L. 1924 bo na kontinentu en potres, dalje bosta umrla dva znana francoska državnika, v Rusiji bosta umorjena dva znana boljševiška voditelja, in umrl bo tudi neki inozemski poslanik, ki je Franciji mnogo škodoval na političnem ugledu.

Tako prorokuje skrivnostni Madžar. V koliko ima prav, bomo lahko presodili čez eno leto.

Usodni konec vodljivega zrakoplova

18. decembra se je dvignil iz svojega hangerja v Cuers-Pierreleu na južno francoski obali v zrak vodljivi zrakoplov «Dixmude». Nosil je s seboj 50 ljudi ter je hotel napraviti poizvedovalno vožnjo nad Saharo, od koder se je hotel vrniti v domovino. Cilj «Dixmuda» je bilo mesto Insalah, ki leži v oazi Tuat v saharski puščavi. Prve dneve je vodljivi zrakoplov srečno jadral. Plul je nad Korziko in Sardinijo, šel čez Sredozemsko morje do Bizerte ter je v sredo, 19. decembra popoldne dospel na cilj. Nato se je hotel vrniti. Tedaj pa je nastopila nepričakovana izprememba v ozračju. Barometer je padel. Poveljnik zrakoplova je sklepal, da se bliža vihar s severne strani. Dal je zato ukaz, da se mora zrakoplov obrniti proti jugu zelo počasi, in da sme na uro napraviti samo 20 km. Zrakoplov se je dvignil. V petek 21. decembra zjutraj pa je nastal strašen vihar. Zrakoplov je krenil v severo-zapadno smer ter je hotel pristati v kraju Baraka blizu Alžira. Toda vihar je bolj in bolj naraščal. Balon se je težko boril proti močni sapi. Kretal se je iz ene smeri v drugo. Najpoprej je plul proti jugozapadu; nato se je obrnil v severo-vzhodno smer. V nedeljo 22. decembra je bil nad zalivom Gabes. Od tam ga je vihar zanesel zopet nad kopno. Tega dne je zrakoplov odposlal svoje zadnje obvestilo. Po tem dnevu pa ni bilo o balonu ne duha ne sluha. Francosko vlado je radi tega začelo skrbeti. Informirala se je o usodi «Dixmuda». Prejela je obvestilo, da so balon videli na Štefanji dan, 26. decembra 200 km južno od njegovega cilja. Kmalu nato pa se je našlo v mestu Sciacca v Siciliji na obali truplo, o katerem se je najprej sodilo, pozneje pa ugotovilo, da je truplo poveljnika vodljivega zrakoplova Dixmude. Oblastva so takoj poslala na lice mesta komisijo, ki je preiskala obrežje, da bi mogoče našla ostanke še kakega drugega ponesrečenca. Preiskava pa ni mogla ugotoviti ničesar.

Iz dejstva, da se je našlo na obali truplo «Dixmudovega» poveljnika Du Plexisa izhaja, da je zrakoplov ponesrečil bržkone nad Sredozemskim morjem in da sploh ni dosegel suhe zemlje. Sumnjo, da je zrakoplov uničen, izpričuje tudi sporočilo poveljnika italijanske ladje «Porto di Allesandretta», ki je privozila iz Bengasi v Napulj po tridnevnem boju z morskim viharjem. Poveljnik je povedal, da je vodljivi zrakoplov «Dixmude» med velikim viharjem trikrat prosil za pomoč potom brezžične-ga brzojava. Takrat je bil balon popolnoma v oblasti burje, ki ga je gnala z hitrostjo 200 km na uro. Borba zrakoplova z vetrom je morala biti strahovita. Balon je v njej končno podlegel elementarni sili narave.

*

«Dixmude» je bil vodljiv zrakoplov, katerega so dobili Francozi od Nemcev na podlagi mirovne pogodbe. V Nemčiji se je balon imenoval «Nordstern». Zgradili so ga v Zeppelinovih tovarnah.

Strokovnjaki v zrakoplovstvu menijo, da je bilo «Dixmudove» nesreče krivo dejstvo, da je zrakoplov imel tako številno posadko in da si je izbral za potovanje neprimeren čas, ko je bila narava med Afriko in Evropo vsa divja.

V Franciji vlada radi groznega konca «Dixmuda» velika potrtost. Pariz žaluje za ponesrečenim balonom kakor za velikim herojem.

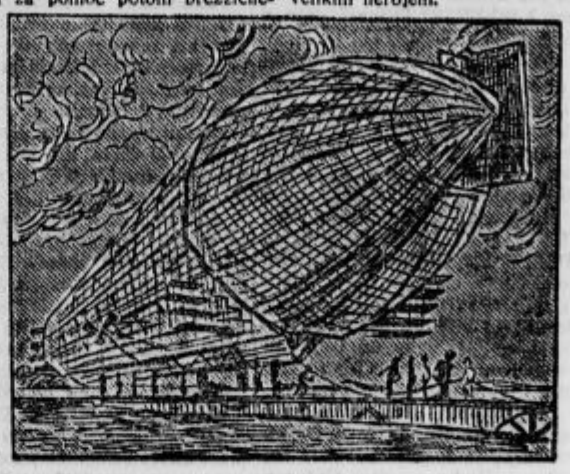

Psihologija muzikantov

Včasih lahko spoznamo poklic človeka že iz njegovega obnašanja in njegove zunanjosti, ker so ljudje, ki prenesejo dolgoletne službene navade tudi v privatno življenje. Vsak poklic ima svoje karakteristične strani in te s časom preidejo na moža, ki ga izvršuje. Lastnosti in zunanjost godbenikov pa se razlikujejo že po instrumentih in tako lahko opazujemo v orkest ih (kjer je izbera popolna) karakteristične lastnosti vsake posamezne skupine.

Godala. V splošnem je ta rasa bolj molčeča, ker je v orkestru njena majoriteta najbolj zaposlena. Na levi roki violinistov so nohti zgrizeni. V levem jopičnem žepu imajo svilen robček, da si z njim brišejo prste. Goslači so navadno dobrih manir, prijetni v občevanju, nekoliko skromni, a vendar odločni. Zelo poredkoma so debeluharji.

Vijolinisti so bolj čudaški, nekoliko kritični in molčeči. Svilenih robčkov ne nosijo, ker so za orkester tudi platneni dobri. S fagotisti se posebno dobro razumejo in živijo z njimi v najboljših odnošajih.

Čelisti imajo občutek, nobleso in mirnost. Okrog zaprte ustnice je opažati posebno pri solističnem igranju neke posebne plemenite poteze. Brada jim je gladka. Ponos na instrument in igranje je neizmeren. Sploh ima čelo velikanski vpliv na svojega moža. Čelisti razumejo vsako stvar vedno le subjektivno; drugače pa so ponižni in samozavestni. Obleka jim je čedna; posebno radi nosijo manšete.

Kontrabasisti so večinoma veliki, muskulozni, stebrasti. Njihove pesti so strašno preproste, ampak trdne. Čutijo se kot opora celega orkestra, ampak se nikdar ne hvalijo s tem. Dirigentom večkrat postrežejo s kako grobo besedo. Ljubosumni so na tubo in včasih tudi drug na drugega.

Lesena pihala. Vsi, ki spadajo v to grupo, so bolj sanjavega naturela in polni čuvstva in nekako gosposki.

Prvi flavtist izgleda sentimentalno, drugi kot piccolist nekoliko radovedno, oba pa ljubita sladkarije in likerje.

Oboisti so suhih lic, tenkih ustnic, kratkih las in bledoliči. Čutijo se nekoliko zapostavljene, živijo solidno in pijejo na tihem.

Klarinetisti so bolj samozavestni; izgledajo dobro in imajo zelo fine ustnice in veliko smisla za nežnosti. Ljubijo melodije in so nekoliko vročekrvni, ampak v splošnem prav nič nevarni.

Fagotisti so dobričine, orginalni in zelo humoristični med dobrimi znanci. Fagot je njih nevesta. Veselijo se že pri ouverturi na peti takt, kjer imajo en takt solo. Zmerni v življenju, so dobri zakonski možje.

Trobila. Močni ljudje, brez duševnih lepot v obrazu, meseni bolj kot koščeni. Pijejo radi pivo, kadijo in radi kegljajo.

Cornisti so še najbolj globoko čuteči; zelo ljubijo naravni rog, igrajo pa vendarle raje na rog z ventilom. Jezijo se na moderne skladatelje, ker pišejo ne gledé na njih znanje, pri solo točkah pa redno nimajo nastavka in pri ponesrečenih mestih sami kritično majejo z glavami.

Trompetarji so precej drzni, podjetni in razburljivi. Ljubijo z vso vdanostjo odprte tone in še posebej ljubijo dvakrat črtani C.

Pozavnisti so nekoliko brezobzirni in koketirajo pri Wagnerjevih in Meyerbeerovih operah s vsestranostjo svojega instrumenta. Pri sviranju izgledajo precej osorno, kadar pa nehajo pihati, postanejo ravnodušni. Tikajo se s timpanisti in trompetarji, ljubijo vinček in so včasih radi bahajo. Imajo manj občutka kakor smisla za udejstvovanje.

Tolkači. Ta rasa izgleda izvzemši timpanista najmanj pomembno. Timpanisti nosijo navadno kratke brke in so zelo veseli, če se jih opazuje pri igranju. Vedno uglaševanje timpanov je edina bolečina, na kateri trpijo ti reveži. Meyerbeera in Berlioza zelo spoštujejo, ker imata toliko idej za pavke. Timpatiste po krivici zapostavljajo, ker malo kakšen klavirist tolče na svoj instrument s tolikim občutkom kakor timpanist.

Cinelist in tamburinist je orijentalsko-kitajskih življenskih nazorov, ljubi nad vse Donizettija, ker je pri njegovih skladbah neobhodno potreben.

Če je kdo drugače opazoval, naj se toliži, da izjeme potrjujejo pravila; če pa bi kdo mislil, da je članek bolj šaljiv kakor resen, naj si zapomni, da je včasih lahko tudi v šali veliko resničnega.

× **Največja grobnica.** Na pokopališču Fairview v New Yorku so pred kratkim pripravili grobnico, ki sprejme v svoje prostore lahko stotisoč trupel. Poleg tega sprejmejo prostori v svoje oddelke lahko še več sto posod s pepelom onih, ki so dali svoje zemeljske ostanke sežgati v krematorijih. Njujorkčani se veselé, da imajo sedaj največjo grobnico pod solncem in se nadejajo, da bo njihova grobnica dočakala vsaj starost egipčanskih piramid.

× **Klub «nesrečno oženjenih».** V francoskem mestu Firminy se je nedavno ustanovila gotovo najzanimivejša organizacija na svetu. Ustanovljen je bil klub ljudi, ki so bili nesrečni v zakonu in ki so se ločili od svojih žen. Ta klub prireja stalne sestanke svojih članov, na katerih si člani drug drugemu pripovedujejo razne zakonske težave. Časopisje naglaša, da bi klub moral vse te izjave tiskati v posebni knjigi, ki bi opozarjala še neoženjene moške na bridkosti zakonskega življenja.

Zdravstvo

Transport bolnikov

Kdor je imel kdaj priliko opazovati promet na Zaloški cesti pred splošno bolnico ali pred Leoniščem, je lahko videl, s kakšnimi prometnimi sredstvi naše ljudstvo vozi bolnike v bolnico. Od preproste samokolke pa do modernega avtomobila, vsa mogoča in nemogoča vozila služijo za prevoz v bolnico. Vidiš navadne kmečke lojtrne vozove, obložene s slamo in matraci, vidiš lične gorenjske samčke na dobrih vzmeteh, sem ter tja prihrumi z votlim ropotom in žvenketanjem razbitih šip ljubljanski rešilni voz ter izpopolni vaško sliko. Med primitivnimi kmetskimi vozili iz hribovskih vasi je reprezentant ljubljanskega stolnega mesta enak med enakimi. Pred drugimi ima samo to prednost, da votlo bobni, ostro žvenketa in da z njim ravnajo možje v uniformah. Ljubljana — «dolga vas» — je tudi v tem oziru vas in se še ni napredku primerno modernizirala.

Za transport bolnikov se povsod uporabljajo ona transportna sredstva, ki so najhitrejša, ki najmanj tresejo in ki nudijo vse tiste udobnosti, ki so bolniku potrebne. V večjih mestih prevažajo bolnike s posebnimi udobnimi, tihimi in higieničnimi avtomobili. Pogosto je bolezen take narave, da more bolniku rešiti življenje le kar najhitrejše izvedena operacija. Čimprej je bolnik v bolnici, tem več upanja je, da da zdravniki rešijo. S počasnim, zamudnim transportom se pogosto zamudi pravi čas ter se zapravijo dragoceni trenutki. Največja hitrost je potrebna pri zunanjih in notranjih krvavitvah vsled poškodb, pri razpočenju črevesa, želodca ali slepiča, pri strelih v trebuh, pri ranah srca ali pljuč, pri težkih porodih. Zadovoljiva hitrost pa se dá danes doseči le z modernim avtomobilom, ki je tako narejen, da se bolnika lahko v hipu naloži in izloži in da se tudi med transportom v avtomobilu samem lahko naredi, kar je bolniku najnujnejšega. Dober sanitetni avtomobil ima poleg tega še to dobro lastnost, da skoro neslišno teče in prav nič ne trese. Oboje je za bolnika neobhodno potrebno. Tresljaji pri kostolomih so za ubogega trpina nekaj strašnega, ropot povečava bolnikovo nervoznost in ga napolnjuje s strahom pred tem, kar bo moral še prestati.

Drugod uporabljajo za čim hitrejši transport bolnikov celo že aeroplane, seveda samo za večje daljave, pri nas pa še borega avtomobila ne premoremo. Edino Maribor je po privatni ini-

Knjige o polke

„Tajna diplomatska igra za Jugoslovane v dobi svetovne vojne"

S police vzamem knjigo z zgornjim naslovom. Napisala jo je (v češčini) gdč. dr. Milada Paulová, založil pa l. 1923. Vesmír, 187 str. Naslov je dovolj zanimiv in aktualen, da bi zares bil smel že kdo poročati o tem spisu, tembolj ker nam je Čehinja morala napisati važen donesek za spoznavanje polpretekle najvažnejše dobe našega narodnega življenja. Kakšna je bila ta tajna diplomatska igra za našo glavo, nam zelo dobro informirana avtorica opisuje na podlagi službenih spisov barona Hoetzendorfa, grofa Tisze, barona Buriana, grofa Czernina, grofa Clama-Martinica, generalobrstov Rhemena in Sarkotića ter dr., — torej ljudi, ki so nekaj let držali našo usodo na uzdi. Ta nepreobširna pa velezanimiva knjiga bi morala iziti v slovenščini, kakor tudi ona, ki jo ista avtorica pripravlja, namreč o — zgodovini našega nacionalističnega dela med vojno, doma in na tujem. Dokler ne dobimo «Spominov» neposrednih vodilnih udeležencev, bo očividno gdč. dr. Paulová edina zgodovinarka naše velike dobe.

Z uvedbo dualizma 1867. je avstro-monarhija stopila na poševno ploščo. Dasiravno so vplivni Avstrijci, kakor n. pr. Hoetzendorf, Hussarek in mnogi drugi, iz dvorsko-avstrijskih nagibov uvidevali kvarnost dualizma, ga vendar niso mogli odstraniti in nadomestiti s svojim programom četvorne ureditve Avstrije niti s subdualizmom (Avstrija s Poljsko, Madžarska z Jugoslovani). Ravnotako ni mogel na njegovo mesto stopiti trializem. Ideja in program Šušteršiča, ki je 1909. izročil Francu Ferdinandu memorandum trialističnim programom. V njem je zahteval ujedinjenje vseh avstrijskih Jugoslovanov v «tretji državnopravni stvor v okviru monarhije». Ta tvorba naj bi bila tudi privlačna za balkanske Jugoslovane. «Obsegal bi Hrvatsko in Slavonijo, Bosno in Hercegovino, Vojvodino, slovenske in hrvatske pokrajine Cislajtanije, torej Dalmacijo, Istro, Goriško, Kranjsko, južno Koroško in Štajersko. Jugoslovansko narodno idejo bi postavil v službo avstrijske dinastije in habsburške svetovne politike, njo si vzel za temelj avstrijske balkanske in jadranske politike.»

Ta koncept je bil najpopolnejši historični program pred vojno, dvorska in protisrbska ideja, in njegova absurdnost je ležala v tem, da je ta koncept hotel prevarati težnjo našega naroda po svobodi in po ujedinjenju v lastni državi. Temelj tega koncepta je bila veliko-hrvatska misel. SLS. je v letih 1911. do 1913. vodila veliko akcijo za skupljanje klerikalno-pravaških dinastičnih elementov, ki naj bi za primerni trenutek stvorili trialistični blok.

Takšna je bila duševna priprava našega naroda za veliki dan. Izjalovila se je na svežem našem nacionalizmu, vzbujenem z balkansko vojno.

Trialistični program se je med vojno razširil na vse — Avstriji podvržene — Jugoslovane. Ni se premenil duh tega koncepta, dinastični habsburško klerikalni. Mimogrede povedano: Ta način čuvstvovanja in mišljenja je še danes bistven za klerikalno-federalistični koncept. Krekov pravi nacionalizem, izkristaliziran šele malo pred njegovo smrtjo in izražen v njegovem političnem testamentu, — že znanim razgovorom z dr. Roguljo — je za SLS. ostal le nerazumljena epizoda. Pod vplivom premočne te misli so še šli 1. decembra 1918. v Beograd in tako pristali na ono, kar sedaj, pobijajo, čeprav brezuspešno.

Madžarsko politiko je vodil Tisza, ki ni hotel aneksij, ki pa je podcenjeval narodnostno idejo nemadžarskih narodov. Radi ravnotežja in v prid madžarske nadvlade je rade volje pristajal na misel, da se Galicija odstopi Nemčiji, Srbija in Črna gora pa da se ne anektirata, pač pa oslabita, a Hrvati da ostanejo njih protivniki in madžarski zavezniki. Zato je Tisza med vojno ščitil Hrvatsko pred persekucijo.

Drugo velezanimivo poglavje opisuje borbo med zunanjim ministrom Burianom in šefom generalnega štaba Hoetzendorfom za — usodo Jugoslovanov. Ob vrsti orig. memorandumov in prepiske (korespondence) obeh avstrijskih državnikov nam dr. Paulova pokazuje, kako sta vlekla vsak na svojo stran in nam risala bodočnost. Bolgarija je bila kupljena 6. junija 1915., Srbija kmalu na to poražena. Takrat je Hoetzendorf cesarju predložil spomenico, ki jo avtorica reproducira. V njej je zahteval popolno aneksijo Srbije, Črna gora pa naj bi ostala majhen slab «samostojen» privesek, brez Lovćena. Toda pod madžarskim vplivom Dunaj aneksije ni hotel. Vojni minister Krobatin je povedal za ogrsko-avstrijski načrt, da se anektirata le Beograd in Mačva ter da ostane le okrog Niša majhna samostojna srbska državica. Zopet se je Hoetzendorf obrnil na cesarja s spomenico, v kateri se obrača proti Madžarom in proti ogrsko-jugoslovanskemu subdualističnemu konceptu, in priporoča aneksijo Srbije. Sledi opis zanimivih intrig s kraljem Nikito črnogorskim, ki se je dolgo potajno pogajal z Avstrijo, pred zasedbo Črne gore. Ta pogajanja so podnetila diskusijo o srbsko-črnogorskem problemu med Hoetzendorfom in Burianom. Tozadevni dokumenti, prepiska in dodatna izvajanja spadajo med najzanimivejša mesta obširne vojne literature in točno pokazujejo, kakšna ničla smo bili pred očmi Dunaja ter kako je nekaj oseb vedrilo in oblačilo nam vsem. Šele ob takšnih dokumentih vidimo, kako neprecenljiva je in kaj je svoboda in samostojnost. Iz teh dokumentov vidimo pa tudi, kakšna vloga je bila odkazana «Velikohrvatom» z nami vred in pa miselna zveza naših sedanjih notranjih bojev s — takratnimi intrigami.

Hoetzendorf je končno podlegel Burianu. Odločil je Tisza, za Madžare.

Ko je Francu Jožefu sledil Karel, nastopil je njegov svak Sikst Burbonski s svojo proslulo posredovalno akcijo. V Sikstovem mirovnem predlogu se je predvidela obnova Srbije, povečana z Albanijo. Toda Karel — tega načrta ni odobril. Naslanjal se je na staro Hoetzendorfovo aneksijsko idejo. Toda Tisza je že poskrbel, da je Karel pravočasno prisegel na nedotakljivost zemelj svetoštefanskih, in ko je princ Sikst končno dobil cesarjevo odobrenje svojega predloga, je smel predlagati neko novo Jugoslavijo, «avtonomno in neodvisno» pod vlado avstr. vojvode, v njej bi pa bile Bosna, Srbija, Črna gora in Dalmacija brez Slovencev, brez Istre, brez Hrvatske in Vojvodine! Toda Poincaré je odklonil ta predlog in zahteval brezpogojno obnovo Srbije in njen do-

mativi v posesti modernega avtomobila za transport bolnikov in je v tem pogledu precej daleč pred Ljubljano. Pa še v drugem pogledu je Maribor naprednejši. Z rešilnim avtomobilom se vedno vozi tudi zdravnik, da lahko na licu mesta ukrene, kar je potrebno, in da tudi med transportom nadzira bolnika in mu v sili takoj lahko pomore. V Ljubljani te navade ni. Če že iz denarnih razlogov ni mogoče preskrbeti avtomobila, bi pa Ljubljana vsaj te sramote ne smela trpeti, da prepusti svoje bolnike med transportom usodi in dobri sreči ter dobri volji neukih spremljevalcev. Ta škandal bi morala Ljubljana čimprej izbrisati.

Preprečevanje golše

Marsikatero mlado dekle se jezi na svojo golšo («krof»), ker ji kazi vrat in ne dopušča nositi izrezanih bluz. Marsikomu drugemu pa dela golša resnične težave pri dihanju, pri govorjenju, pri hoji. Golša ni samo nakazna telesna napaka, ampak je mnogokrat tudi prav resna bolezen.

Zdi se, da so naši kraji precej na gosto posejani z golšavimi ljudmi in zdi se skoro, kakor da je vedno več in več golš med nami. V tem oziru gremo za Koroški in gorenjimi Štajerci. Treba bo torej kaj ukreniti, da golšavost omejimo. Skušnje, ki jih imajo drugod s profilakso (preprečevanjem), bi se dale morda tudi pri nas izrabiti. Že leta 1812. so priporočali jodove soli kot tako profilaktično sredstvo in v novejšem času se te soli v veliki meri že uporabljajo v profilaktične namene. V familijah, v katerih je veliko golšavih, nadalje pa tudi v krajih, ki so znani po svoji golšavosti, naj se daje človeškemu organizmu potrebne množine joda. Kocher (Švica) priporoča, naj se daje jod šolskim otrokom v pitni vodi. Ponekod (tudi v Avstriji) primešavajo jod k navadni kuhinjski soli. Seveda je treba, da se uporaba joda pravilno vrši pod trajnim nadzorstvom, ker je jod sredstvo, ki lahko pokaže tudi svoje slabe vplive na organizem.

Rak po vojni. Že tekom svetovne vojne so zdravniki opazovali, da ima vojna poseben vpliv na nekatere bolezni, bodisi na ta način, da so nekatere bolezni postale vsled vojnih razmer redkejše, bodisi na ta način, da so nekatere druge postale pogostejše. Vzroki so tičali ne toliko v vojni sami pač pa v razmerah, ki so vsled vojne nastale, v slabši prehrani, v težjem delu, v dotlej nenavajenih poklicih itd. Posebno pozornost zaslužnje v tem oziru rak. Med vojno in po vojni je prihajalo v bolnice manjše število na raku bolnih ljudi v takem stanju, da bi se dal rak z operacijo radikalno izločiti. Večinoma so bili raki že tako daleč napredovali, da jim kirurški nož ni več mogel preprečiti njihovega uničevalnega dela. Nejasno pa je še danes, ali je obolenje na raku po vojni pogostejše kot poprej ali ni. Opazovanja v tem oziru niso enotna. Angleške statistike nam pripovedujejo, da je leta 1919. umrlo v Angliji na milijon živih prebivalcev 907 ljudi na raku, leta 1921. pa jih je umrlo 1215. Po teh podatkih bi bil torej rak v povojnih razmerah pogostejši. Nasprotno pa v Amsterdamu tega niso mogli potrditi. Tam je v letih 1913.—1917. umrlo na raku na 10.000 prebivalcev moškega spola 1109 in v letih 1918.—1922. pa 1199, torej le jako malo več. Vprašanje torej, ali je rak po vojni za človeštvo postal pogubnejši, ostane še odprto.

Ranjeno srce. Od ljubezni ranjeno srce ponavadi ne povzroča smrti. Srčne rane take vrste se k sreči kmalu zacelijo in tudi večkratno ranjenje se izzdravi, tako da je srce znova sposobno za ljubezensko boje. Tisti zdravniki, ki se na take rane spoznajo, pravijo, da je najboljše zdravilo čas. Resnično z ostrim orožjem ali s kroglo ranjeno človeško srce pa takih ran ponavadi ne prenese dobro. Največkrat je smrt hipna. Pa ne vedno. Če srčna rana leži na ugodnem delu srca, je ozdravljenje vendar še mogoče. Moderni samozavestni operaterji se tudi takih ran ne ustrašijo, ampak jih znajo s svojimi šivankami zašiti in tako rešijo dragoceno človeško življenje. Že leta 1896. so kirurgi Rehn, Farina in drugi z uspehom zašili ranjeno človeško srce. Od tistih časov pa do danes so takih operacij že jako mnogo izvršilo, pogosto z uspehom, včasih seveda tudi brez uspeha, kakor si je pač lahko misliti pri tako težki telesni poškodbi. Medicinski listi trdijo, da se je od tedaj do danes izvršilo že nad petsto takih operacij.

Gospodarstvo

Nekaj številk iz našega gospodarstva

Zunanja trgovina.

Doslej so objavljeni za l. 1923. izvozni podatki o prvih 9 mesecih. Izvozilo se je v tem času 2,153.327 ton v vrednosti 5,,501,857.652 Din, to je za 464.434 ton v vrednosti 2,,583,122.182 Din več nego v istem času l. 1922.

Med glavnejšimi izvoznimi predmeti so bili (v zaokroženih številkah): les za kurjavo in gradnjo, železniški pragi in lesni izdelki 965.060 ton (vrednost 1137.7 milijona Din), živa goveda 161.726 glav (642.1 milijona Din), jajca 14.251 ton (397.6 milijona Din), meso in mesni izdelki 16.233 ton (376.2 milijona Din), svinje 99.798 glav (316.6 milijona Din), turščica 89.837 ton (301 milij. Din), žito 39.784 ton (169.3 milijona Din), konji 41.637 glav (168.2 milijona Din), moke 21.073 ton (134.1 milijona Din), suho češplje 26.373 ton (129 milijonov Din), kože domačih živali 3504 tone (120.8 milijona Din), sirov baker 4332 ton (126 milijonov Din), cement 165.126 ton (100.8 milijona Din), izkopine in rude 475.382 ton (100 milijonov Din), svinec 6873 ton (84.4 milijona Din), predivo 4254 ton (70.3 milijona Din), kože od divjačine 165 ton (59.1 milijona Din). Od manj važnih izvoznih predmetov, ki zanimajo predvsem Slovenijo, se je izvozilo: hmelja 1334 ton (54.8 milijona Din), vina 1751 ton (9.5 milijona Din), krompirja 586 ton (1.2 milijona Din).

Iz gornjih podatkov je razvidno, da je naš izvoz v letu 1923. napram 1922. znatno narasel po količini in vrednosti. Med tem pa so nekateri važni predmeti, in sicer pšenica, turščica, suhe češplje, jajca, pričenjajo izvažati v večji izmeri še le v zadnji četrtini leta, zlasti v oktobru. Zato se lahko računa, da bo izvoz v četrtem tromesečju 1923., o kterem še podatki niso sestavljeni, znašal vsaj toliko, kolikor je znašal v tretjem tromesečju (to je okrog 877.000 ton v vrednosti 2168 milijonov Din). **Po tem računu bi znašala vrednost našega celoletnega izvoza 1923 okrog 7 in pol milijarde Din.**

V l. 1922. je znašala vrednost izvoza le okrog 3691 milijonov Din, a uvoza okrog 6442 milijonov Din. Iz česar je sledil primanjkljaj 2751 milijonov Din. Za l. 1923. se računa, da uvoz, o katerem podatki niso sestavljeni, ne bo znatneje presegel uvozne številke v l. 1922., ker je denarna kriza močno ovirala uvoznike pri nabavi inozemskega blaga. Ako nas torej te cenitve ne varajo, bo naša trgovinska bilanca 1923. aktivna.

Letina.

Uspeh žetve v letu 1923. je bil po podatkih ministrstva za poljedelstvo in vode za 30 odstotkov boljši od žetve v letu 1922. Po predhodnih podatkih je dala žetev v Sloveniji: ozimne pšenice 529.403 q, jare pšenice 18.597 q, ozimnega ječmena 144.659 q, jarega ječmena 28.604 q, ozimne rži 243.590 q, jare rži 19.347 q, ovsa 230.072 q, soržice 25.767 q. V drugih pokrajinah so bili rezultati približno nastopni: v **Hrvatski in Slavoniji:** pšenice 4,450.000 q, ječmena 694.000 q, rži 400.000 q; v **Dalmaciji:** pšenice 194.000 q, ječmena 175.000 q, rži 94.000 q, ovsa 11.000 q; v **Vojvodini** pšenice okrog 4 milijone q, za ostala žita podatki niso znani, pač pa se ceni pridelek turščice v Vojvodini na okrog 11 milijonov q. V **Srbiji, Bosni in Hercegovini** je bila žetev v letu 1923 za 35 odstotkov boljša od žetve v predhodnem letu. Natančnejši podatki o žetvi še niso objavljeni.

Po podatkih ministrstva za poljedelstvo in vode se je v naši državi pridelalo nadalje (v približnih številkah): krompirja okrog 10 milijonov q, sladkorne pese okrog 3 milijone q, riža 226 q, vina 5,125.000 hl, sena 27 milijonov q.

Dinar in obtok bankovcev.

Mednarodna vrednost dinarja v letu 1923. je polagoma naraščala, le pod konec leta je zopet nekoliko oslabela. Ker radi valovanja švicarskega franka curiška borza ni več zanesljivo merilo za ocenjevanje dinarja, navajamo povprečne mesečne notacije dinarja na newyorški borzi (za 100 Din): v januarju 0.95, v februarju 0.97, v marcu 1.03, v aprilu 1.02, v juniju 1.15, v juliju 1.07, v avgustu 1.06, v septembru 1.10, v oktobru 1.18, v novembru 1.15, v decembru 1.14. Vrednost dinarja na newyorški borzi je narasla tekom 1923. od 0.95 na 1.14, to je za 20 odstotkov.

Obtok bankovcev v letu 1923. se je v prvih 9 mesecih stalno večal, le zadnje tri mesece je zopet znatno padel. Množina bankovcev po izkazih zadnjega v mesecu je znašala v Din: januarja 5147.5 milijona, februarja 5353.8 milijona, marca 5405.8 milijona, aprila 5459.1 milijona, maja 5517.4 milijona, junija 5560.8 milijona, julija 5579.9 milijona, avgusta 5719.2 milijona, septembra 5928.5 milijona, oktobra 5880.5 milijona, novembra 5826.5 milijona, decembra (22ega) 5717.7 milijona. Tekom l. 1923. je narasel obtok bankovcev do 22. decembra za 570.2 milijona Din, to je za okroglo 11 odstotkov.

Iz gornjih podatkov se vidi, da se je vrednost dinarja popravljala kljub temu, da je obtok bankovcev naraščal. Gibanje dinarjevega tečaja na newyorški borzi pokazuje v juniju in oktobru največji višini. Junija so uplivali na dinar izgledi žetve, a oktobra pričetek večjega izvoza. V naši agrarni državi prinče običajno meseca oktobra glavni izvoz.

Produkcija rud.

Znani so nam podatki za prvo polovico 1923. v Sloveniji. V tem času se je izkopalo v Sloveniji: v tridesetih premogovnikih črnega premoga 836.274 ton, lignita v 2 premogovnikih 117.600 ton, cinkove rude v enem rudniku (Mežice) 259 ton, svinčene rude v enem rudniku (Mežice) 4729 ton, železne rude v enem rudniku (Železno) 56 ton. V celem letu 1922. se je izkopalo v Sloveniji: črnega premoga v tridesetih premogovnikih 1,343.857 ton, lignita v dveh premogovnikih 204.516 ton, cinkove rude v enem premogovniku (Mežice) 407 ton, svinčene rude v enem premogovniku (Mežice) 60.341 ton, molibdenove rude (Molybdänglanz-Wasserblei) v enem rudniku (Mežice) 1226 ton.

Čebelarstvo.

V jeseni se je vršila v Sarajevu čebelarska razstava za celo državo. Ugotovilo se je, da se čebelarstvo v naši državi sicer modernizira, vendar pa število panjev nazaduje. V l. 1922. je bilo panjev: v Severni Srbiji 167.195 (l. 1921. 176.174), v Južni Srbiji 56.636 (33.378), v Črni gori 16.134 ((8302), v Vojvodini 33.638 (50.350), v Hrvatski 92.000 (103 tisoč 207), v Dalmaciji 28.902 (12.711), v Sloveniji 49.720 (59.783), v Bosni in Hercegovini 77.350 (90.541). — Proizvodnja meda se ceni na leto preko 10 milijonov kilogramov. V Sloveniji se goji čebelarstvo najdovršenejše in zato se producirajo v Sloveniji v primeri s številom panjev mnogo večje količine meda nego v drugih pokrajinah. Vrhu tega je slovenski med v državi najboljše kakovosti.

Cene.

Cena pšenici na novosadski borzi se je v l. 1923. razvijala nastopno: (povprečna cena na debelo za 100 kg) v početku januarja 435 Din, koncem januarja 480 Din, koncem februarja 450 Din, koncem marca 453 Din, koncem aprila 455 Din, koncem maja 432 Din, koncem junija 430 Din, koncem julija 360 Din, koncem avgusta 340 Din, koncem septembra 345 Din, koncem oktobra 385 Din, koncem novembra 325 Din, koncem decembra 330 Din. Pšenica je padla v ceni za preko 31 odstotkov. Cena moki «0» na debelo na novosadski borzi je padla od 625 Din na okrog 540 Din koncem decembra. Turščica kaže vglavnem manjše razlike v ceni, ki se konča približno na isti višini kakor je pričela v januarju. Povprečna cena turščici se je gibala med 230 do 250 Din. Denarna kriza, ki se je vedno bolj občutila, je povzročala dvoje vrste žitnih cen. Blago, ki se je plačalo takoj, se je dobilo znatno ceneje.

Cene živini so tekom prošlega leta znatno narasle. Na zagrebškem sejmu so se tržili za kg žive teže dne 3. januarja (v oklepaju cene pred božičnimi prazniki): voli I. 8.5—9.5 (15), II. 7 do 8.25 (13—13.50), III. 4.5—5.75 (11.5), krave I. 7.5—8.5 (14—14.5), II. 5— 6.5 (11 do 12.5), teleta I. 12.5—13.5 (20—23), svinje 15.5—20.5 (25—28).

Seno je oslabelo v Zagrebu v ceni od 210—225 na 75—112 Din, detelja pa od 250—265 na 137.5—162.5 Din. Padec cen krmi je usledil radi dobre košnje. Največ iz istega vzroka pa so nasprotno cene živini znatno narasle.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (31. decembra). Pšenica: baška, 79—80 kg, duplikat kasa, 10 vagonov 827.5—830. — Turščica: banatska, 5 vagonov 235; banatska, za januar-februar, duplikat kasa, 10 vagonov 258.5; za januar-februar 100 odst. kasa, 8 vagoni 240; za januar-februar, 10 odst. kasa, 2 vagona 232.5; za marc-april, Tisa, 100 odst. kasa, 5 vagonov 240, za marc-april, duplikat kasa, 10 vagonov 267.5; za marc-april, 10 odst. kasa, 5 vagonov 262.5; baška, pariteta Beograd, 8 vagoni 255; okrogla, 2 vagona 247.5. Otrobi: v jutinih vrečah 1 vagon 145. Tendenca nespremenjena.

Dunajski živinski sejem (31. decembra). Dogon 3195 glav; od tega 750 iz Jugoslavije. Notiralo za kg žive teže v tisočih aK: voli 12—17 (izjemno 19), biki in krave 12—16, slaba živina 8—11.

= **Nova ležišča premoga.** Rudarska direkcija v Beogradu je dobila obvestilo, da so odkrili v Gornjem in Dolnjem Dobrinju pri Požegi ležišča črnega premoga, ki je baje dobre kakovosti.

= **Carina na kolonialno blago na Reki.** «Vedetta d'Italia» prinaša naredbo generala Giardina, po kateri se določa uvozna carina na vse kolonialno blago. Odslej se bo plačevala carina n. pr. za 100 kg sladkorja 100 lir in za 100 kg kave 200 lir. Naredba je stopila takoj v veljavo.

= **«Drava», d. d. za proizvodnjo vžigalic v Osijeku** povišuje glavnico od 3.75 na 7.5 milijona Din. Nominala delnice je 50 Din.

— **Zvišanje telefonskih pristojbin v Avstriji.** V Avstriji so bile z včerajšnjim dnevom zvišane telefonske pristojbine. Pristojbina za razgovor znaša odslej v prvi coni 6000, v drugi 12.000, v tretji 20.000, v četrti coni pa 28.000 avstrijskih kron. Avstrijski telefon je torej še vedno znatno cenejši od jugoslovanskega.

Zahvala.

Povodom proslave moje 80-letnice mi je došlo od vseh strani toliko čestitk, da se ne morem vsakemu posebej zahvaliti, zato me vode dolžnost, da se zahvalim javno.

Predvsem se zahvaljujem g. župniku Vrhovcu za ves trud, katerega je imel kot ročitelj sprevoda in voditelj slavnosti, dalje za požrtvovalnost, katero mi je izkazal na dan slavlja s tem, da me je s svojo ekvipažo pustil peljati iz hiše v cerkev k slavnostni maši in nazaj, kakor tudi za krasni govor pri slavnostnem banketu. Zahvaljujem se nadalje g. kaplanu Antonu Vadnalu za iniciativo k prireditvi jubileja ter gg. pevcem pod vodstvom g. pevovodje Mateka za krasno podoknico na predvečer slavlja. Nadalje izrekam najtopljejšo zahvalo požarni brambi pod vodstvom g. naduučitelja Samca za iluminacijo pri podoknici in na dan slavlja za častni špalir pri sprevodu v cerkvi ter sploh vsem drugim pri ročiteljem, kateri so s toliko požrtvovalnostjo pripomogli, da se je jubilej proslavil tako veličastno, vsem govornikom med njimi gospej učiteljici Čuček, katera je v globoko zamišljenem, krasnem govoru slavila moje bivše šolsko delovanje in zasluge, katere sem si pridobil za izobrazbo in dobrobit krških faranov, nadalje občanom kot bivšim mojim učencem za prelepo, dragocene darove in lovskemu odseku za lepo, podarjeno mi puško. Obenem se še zahvaljujem za izkazano mi veliko čast, da me je občinski odbor v javni seji z dne 9. decembra 1923. imenoval častnim občanom, nadalje g. Antonu Hrabarju Korinjskemu, županu in posniku v Zalemlogu pri Železnikih za pomenljivo in ganljivo moje vzgojevalno-šolsko delovanje in moj jubilej proslavljajočo pesem. Zahvaljujem se tudi g. okrajnemu šolskemu glavarju Podboju in g. krajnemu šolskemu nadzorniku Bezeljaku za pismeno čestitko in zahvalno priznanje za moje uspešno delovanje v čebelarski in sadjarski stroki. Ponovno izrekam vsem prirediteljem in udeležnikom slavlja najtoplejšo zahvalo in izražam željo v nadi, da mi ostanejo farani še nadalje tako naklonjeni, kot so mi bili do sedaj.

Krka pri Stični, 28. decembra.

Ivan Ev. Lobe
naduučitelj v pok.

Zbirajte in darujte, da zgradimo Sokolski dom na Taboru!

stop k morju. V marcu 1917. je Karel pristal, vendar je v svojem mirovnem predlogu iz strahu pred našo narodno idejo zahteval — razpust Narodne obrane!

No, Sikstov poizkus je klavrno propadel. V naziranju o jugoslovanski usodi pa se je sedaj vpletel tudi še nesrečni Londonski pakt. Avstrija ni niti mislila na odstop Trsta in Istre, Sonino pa je vztrajal na izvršitvi Londonskega pakta. V maju 1917. je pa pričela naša parlamentarna akcija, katero je po Kreku parlamentarno vodil dr. Korošec, v resnici pa naša mafija, t. j. krog dr. Žerjava.

O delu te mafije je izšlo pred 3 ali 4 leti nekaj člankov, katerim ni nikdo verjel, ker so se dejstva, tam navedena, zdela naši purgariji prefantastična in nemogoča. Drugačen materijal javnosti ni dostopen. Dr. Paulova podaje odlomek tega dela, v naši javnosti že pozabljeno akcijo Danzerjevo in Oester. Polit. Gesellschaft z dr. Krekom, Korošcem in hrv. frankovci. — akcijo, ki je propadla, ker je dr. Krek bil v sporazumu s člani naše mafije in je konterminiral s pasivnostjo in navideznim nerazumevanjem vse avstr.-frankovske poskuse, dokler ni akcija sama ponehala radi sprememb na frontah.

Nadaljnje poglavje je posvečeno Brestu Litovskemu. Pojavljajo se novi ševelikohrvatski plani Sarkotića, Clam-Martinića, avtonomije itd. Tu manka važni naš memorand, ki je primerno odgovoril Czerninu na njegove načrte. Z njim smo prvič tudi na zunaj vidno aktivno posegli vmes. — Gdč. avtorica omenja zagrebško skupino «Hrvatske države», pozablja pa na «Glas SHS», katerega imenuje šele pozneje. Omenja ljubljanske dogodke 1918., demonstracije in pasivno držanje naših «strelcev», preiskave, omenja češko deklaracijo 6. januarja 1918. in zagrebško resolucijo 3. marca 1918., v katerih smo zahtevali ujedinjenje izven «okvirja» ter podaja zopet mnenja, načrte in nasvete Sarkotića in Clama-Martinica ter gen Rhemena, potovanje Tisze v Sarajevo, naš odgovor (bosenski memorandum) in Tiszov obup.

Razvoj je sedaj naglo napredoval v neizbežni smeri. Spitzmüller je iz Sarajeva ekspresno pisal, naj bi se poslala prošnja Wilsonu, — bilo je prepozno.

Delo gdč. dr. Paulove podaja točen pregled enega dela naše polpretekle zgodovine. Pogled za kulise drugih, ki so odločali o nas brez nas. Topla domovinska ljubezen je vodila pero gdč. avtorice, ki precej dobro pozna tudi naše razmere in nekatere osebe. Zato smemo z napetostjo pričakovati tudi objavo njenega drugega že napisanega dela o nas. Že sedaj pa moramo ponoviti željo, naj bi nam Tiskovna zadruga to delo čimprej dala v slovenščini. Bbfl.

DOMOVINA

Upravništvo „DOMOVINE" v Ljubljani, Prešernova ul. 54 Telefon št. 38.

Tednik za deželane

Uredništvo „DOMOVINE" v Ljubljani, Miklošičeva c. 16 Telefon št. 72

Izhaja v 10.000 izvodih

«Domovina» zahaja v Sloveniji na vse pošte, v vse občine in vsako vas.

«Domovina» je najbolj priljubljen ljudski list, ki gre iz rok v roke in ga vidite čitati skoraj v vsaki slovenski kmečki in obrtniški hiši.

«Domovina» je najcenejši in najboljši inseracijski organ. Priznano je, da imajo njegovi

oglasi največji uspeh.

Tarifa za inserate zmerna.

Dopisi na upravo «Domovine» v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54.

Izhaja v 10.000 izvodih

Politični pregled

Notranjepolitični pregled za leto 1923

Leto 1923. nam ni prineslo v notranjepolitičnem stanju niti posebno važnih niti številnih izrednih dogodkov. V vsem se kaže, da je uravnovešenje v državi že močno napredovalo, da je povojna psihoza v glavnem že nehala učinkovati in da vsled tega nimamo več po njej povzročenih ekscesov, vsaj kar se tiče političnega življenja. Prevladala so stabilnejša stremljenja, ki rezultirajo iz tradicije, plemenske, konfesijonalnopolitične ali socijalnopolitične, in to iz starejše dobe. Kar je še soodločujočega v dogodkih, izvira iz nezadovoljnosti s faktičnim stanjem neposredne sedanjosti, a priznati je, da se vsota tega slednjega krči.

Seveda pa s to splošno označbo političnega razvoja v naši kraljevini še davno ni rečeno, da moremo biti z njim zadovoljni. Naglasi naj se le, da se dogodki razvijajo mirneje, da so v logičnejši medsebojni zvezi in da nujno približujejo končno notranjepolitično solucijo.

Koncem leta 1922. je razpadla koalicija radikalov in demokratov ter z njimi zvezanih samostojnih kmetov in bosanskih muslimanov. Radikali so sami sestavili novo vlado, ki je mogla biti seveda le volilna vlada.

Volitve, ki so se izvršile dne 18. marca 1923., so vsekakor najvažnejši notranjepolitični dogodek naše države v letu, ki ga zaključujemo. S svojimi rezultati so razkrile sliko politične mentalitete našega prebivalstva, pokazale nacijonalnopolitično mišljenje našega naroda, kakor so ga ustvarile — predvojne razmere. Tak kakor je bil naš narod pred osvobojenjem, pred osvobodilnimi vojnami leta 1912. do 1918., prav tak se je pokazal dne 18. marca; vsa malenkostna nasprotja, vse podedovano medsebojno nerazpoloženje, skratka ves strup sovražne nam dosedanje zgodovine je stopil na dan s svojimi učinki. Potrdila se je domneva, da se ne dado prekoračiti razvojne etape in da nam mora bodočnost s skupnim življenjem v dobrem in hudem ustvariti, česar ni dala nesrečna preteklost.

Vse one stranke, ki so zgrajene na socijalnih, na razrednih temeljih, so nazadovale. Komunisti so sploh izginili iz parlamentarne pozornice, socijalisti so dobili le neznatno število mandatov, zemljoradniki so izšli iz boja zelo oslabljeni, še mnogo bolj pa njih nekdanji zavezniki slovenski samostojni kmetje. Pridobile pa so vse one stranke, ki so zastopale ekstremno plemensko separatistično stališče, tako srbski radikalci, hrvatski radičevci, slovenski klerikalci in bosanski muslimani, ali točneje — njih separitistična smer, ki je potisnila v stran bolj nacijonalistično usmerjeno vladno skupino. Proti splošni struji časa se je držala jugoslovansko unitaristična demokratska stranka razmeroma dobro. Kot nov element v parlamentarni pozornici so izšli iz volitev tudi nemški zastopniki, deloma tudi turški predstavniki iz Južne Srbije, ki dotlej še niso bili nastopili zasebno.

Gotovo je, da je s temi volilnimi izidi separatizem med Jugoslovani dosegel svoj višek. Več ne morejo dobiti ne klerikalci, ne radičevci, ne muslimani v Bosni.

Z navidezno spretno taktiko so se obdržali radikali na vladi do danes. Uspeh jim je bil omogočen v prvi vrsti z radičevsko abstinenco, v drugi s pomočjo Nemcev in turško-albanskega džemijeta. Toda zveza radikalov z zastopniki narodnih manjšin gre na račun narodnih koristi, zato je skrajno nepopularna. Opozicija je neenotna bodisi v načelih kot v taktiki, in vsled tega slaba. Njen avtonomistično-federalistični del je bil, zlasti spočetka, celo bližji vladi, nego ostalim skupinam opozicije in je računal na vstop v vlado. Radikali pa so ga spretno izigrali, nakar je Radič odšel v London poskusit, kako bi se igralo na karto vnanjepolitične intervencije. Koncem leta se vrača Radič nazaj v domovino, dočim se je istočasno Davidović lotil poskusa, zbrati po možnosti opozicijo v skupnem akcijskem programu, sposobnem tudi za pozitivno udejstvovanje.

Zakonodajno delo parlamenta sicer ni bilo majhno, ali silno površno; eden najnujnejših, uradniški zakon, še vedno ni urejen. Prav tako še vedno ni saniran strašen gmotni položaj uradništva.

Nebo nam je naklonilo jako dobro letino, kar je dvignilo naš izvoz. Nasprotno pa stroga deflacijska politika vlade otežuje obstoj in napredek domači industriji, ki nima dovolj kapitala na razpolago. Zato moramo zabeležiti kot posebno značilen pojav, da mnoga domača ali že nacijonalizirana velika podjetja zopet prehajajo v posest tujerodnega kapitala. Pač pa moremo z zadovoljstvom notirati stabilizacijo naše valute, ki se že več mesecev drži na bistveno isti višini.

Kot velik pozitivum je šteti rojstvo prestolonaslednika Petra, s čemer je vprašanje najvišjega državnega predstavništva za bodočnost popolnoma rešeno.

Zunanjepolitični pregled za leto 1923

Naša država ima mnogo sosedov, česar ne moremo šteti med njena najsrečnejša svojstva. Zato se nam stavi sama od sebe naloga, zasledovati politične dogodke v vseh sosednjih državah. Kronist bo imel tedaj vedno dovolj vzroka vtikati se v notranje razmere naših mejašev.

Italija, edina velesila, na katero mejimo, se je nahajala vse preteklo leto v znamenju fašistične vlade, ki je popolnoma obvladala položaj na znotraj. Poskrbela je tudi, da si z novim posebno prikrojenim volilnim redom zasigura tudi zanaprej dominanten obstoj; s kolikim uspehom, to bodo pokazale nove volitve, ki jih je vsekakor pričakovati v prvi polovici prihodnjega leta. Politika fašizma se kaže še prav posebno napram manjšinam; Jugoslovani v slovenskem Primorju in v Istri so imeli prestati silne boje za lastno narodno šolstvo in svoje časopisje; odpirajo se jim najtemnejše pespektive. — V vnanji politiki pa Mussolini kljub največjim naporom vendarle nima zaznamovati uspehov; tudi najnovejša gesta s špansko alijanso ne obeta bistvenega zboljšanja. Problem posesti Reke je ostal stacijonaren. Diplomatičen uspeh napram Grčiji, dosežen v aferi masakra italijanskih članov albanske razmejitvene komisije potom vojaške zasedbe Krfa, seveda za veliko Italijo ni posebno slaven.

V bližnjem Orijentu je nastopilo z lausannsko mirovno pogodbo znatno pomirjenje. Turčija se je po zopetni pridobitvi Smirne, Carigrada, ožin in vzhodne Trakije in političnimi ter ekonomskimi koncesijami, pokazala sanirano; preuredila se je v republiko in obdržala definitivno Angoro kot prestolico ter se namerava sedaj posvetiti temeljiti gospodarski in politični konsolidaciji, kar bo gotovo absorbiralo vse njene sile. Vprašanje je le, če bodo reakcijonarne moči v njej dovolj dolgo mirovale.

Grčija se je popolnoma vdala v svojo usodo glede izgube traškega in maloazijskega primorja. Toda zato pa preživlja na znotraj eno najhujših kriz; radikalni republikanci, ki so dobili veliko število mandatov v volitvah dne 16. decembra, so najenergičneje na delu, da za vedno odstranijo konstantinovsko dinastijo iz Grčije. Doslej je uspeh na njihovi strani; toda sigurno ni, da ostane ustvarjeni položaj stabilen. Zato je le pozdravljati, da se je vrnil domov preizkušeni Venizelos. Morda se posreči temu modremu državniku konsolidirati politične prilike v državi, in dati Grčiji pozitivno veljavo tudi na zunaj ob strani Male antante.

To bi bilo želeti tembolj, ker se je v Bolgariji v juniju izvršil notranji preobrat, nam v neprilog in ker se je vsled padca Stambolijskega bolgarska politična smer zopet oddaljila od naše. Novo organizirani meščanski blok, ki ga predstavlja Cankova vlada, ima sicer v svoji sredi mnoge stare slavofile, bivše propagatorje in soustvaritelje balkanske zveze, toda vlada je preveč odvisna od makedonstvujuščih in njim jako slično usmerjene oficirske lige, kakor pa da bi mogli pričakovati za nas sprejemljiv prevec sofijske vnanje politike. Z brezobzirno borbo zoper zemljoradnike in komuniste se je novi režim utrdil in obvlada, kakor so potrdile volitve, situacijo. S tem nam je računati v bodoče.

V Albaniji obvladuje napram nam prijazna ali vsaj korektna vlada Ahmetbegova le s težavo položaj, prvič ker predstavlja tako rekoč prvi resen poskus, premagati anarhijo in kaos albanskega srednjega veka, in drugič ker ima opraviti z nasprotstvom italijanskih agentov in iredentističnih emigrantskih skupin, priseljenih iz naše države. Od volitev, ki so se vršile pravkar, — prvih volitev v Albaniji — seveda ne moremo pričakovati odločilne veljavnosti za presojo situacije.

Liberalna Bratianuova stranka, ki si je nepričakovano, nenadoma in na precej značilen način pridobila veliko večino med rumunskimi volilci, stoji trdno in vlada sigurno. V državi se dviga fašizem in se udejstvuje za enkrat zoper židovstvo, dočim so njega cilji v vnanji politiki precej fantastični. Razmerje države do Rusije se izboljšuje; gospodarskim pogajanjem v Tiraspolju glede medsebojnega prometa sledijo v kratkem politična. Solidarnost Rumunije z ostalo Malo antanto funkcijonirala najbolj brezhibno glede Madžarske.

Že sestanek diplomatičnih predstavnikov Male antante, ki se je vršil pričetkom letošnjega poletja v Sinaji, se je bavil predvsem s problemom mednarodnega posojila Madžarski. To posojilo je predpogoj, da se more Madžarska gospodarsko konsolidirati; toda njega dovoljenje je odvisno od placeta Male antante, ki zahteva garancije, da se ne bo porabljalo v oboroževalne namene proti njej sami. Radi posojila in sploh radi sanacije ekonomskih neprilik je bila Budimpešta prisiljena pričeti pogajanja s Češkoslovaško in sploh voditi vsaj oficijalno razumno, mirnejšo politiko. Toda šovinistični elementi nasprotujejo tej smeri, snujejo zarote in fantastične revanšne načrte, v zvezi z nemškimi šovinisti, pa tudi Italijani, Bolgari in menda še s Rom.

Avstrija je zadovoljna, da so se stabilizirale njene gospodarske razmere, ki so bile še lani tako desolatne. Tudi politično se je država pomirila, zlasti odkar je aktualno reparacijsko vprašanje, skratka Avtrija postaja druga Švica. Seveda pa tudi tu pod mirno površino ne miruje šovinistična nervoznost. Ravnokar sklenjena pogodba urejuje odnošaje z Jugoslavijo.

Tudi Češkoslovaška je lahko povsem zadovoljna s svojo celokupno bilanco. Občinske volitve jeseni so pokazale, da je politična orijentacija v bistvu ista kot preje, le da so slovaški separatisti močno napredovali. Spor zaradi Javorine se je rešil srečno za Čehe.

Mnogo neugodnejše je poteklo leto za Poljsko. Gospodarsko je položaj še vedno zelo težak; prav tako pa je tudi v notranji politiki neprestan nemir; borba med desnico in levico, ki sta si približno enako močni, zahteva celo krvave žrtve, kakor je umor predsednika Narutowicza.

Sovjeti se držijo krepko na vladi. Gospodarsko se krepijo, notranjih političnih težav nimajo, v vnanji politiki pa se baš zadnji čas splošno kaže težnja na vseh straneh, ustvariti potom priznanje sovjetske vlade normalne odnošaje z novo Moskvo.

Vsaka beseda 50 par

Mali oglasi

Za „Dopisovanje" in „Ženitve" vsaka beseda 1 Din

Stane vsaka beseda 50 par. Za „Dopisovanje" in „Ženitve" se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujejo se le mali oglasi, ki so plačani v naprej. Plača se lahko tudi v znamkah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanju priložena znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (2 Din).

Pouk

Solo petje
poučuje izprašana učiteljica. Rimska cesta 7/II. vrata 15. 18290

Službe (dobe)

Dekle, ki zna kuhati
in opravljati vsa druga hišna dela, se išče proti dobri plači v Ljubljani. Naslov pove uprava „Jutra. 18230

Strojnik in ključaničar
Rabim za takojšnji nastop ali tekom enega meseca samostojnega strojnika z večletno prakso, k novourejeni parni žagi. Ponudbe na Karel Kovač, Stari trg pri Rakeku. 18191

Brivskega pomočnika
mlajšo in dobro moč, sprejmem takoj. Plača po zmožnosti, oskrba v hiši prvovrstna. Drago Roškar, brivec v Ptuju. 18161

Služkinja-kuharica
pridna in poštena, srednjih let, se takoj sprejme. Plača 1500 K mesečno. — Naslov pove uprava „Jutra". 18270

Službe (iščejo)

Plačilna natakarica
išče službo v mestu ali v boljši gostilni na deželi. — Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Natakarica". 18231

Vsa pisarniška dela
kakor tudi prepisovanje v cirilico, se sprejema. Naslov pove uprava „Jutra". 18221

Zasebni uradnik
z večletno prakso, samostojen korespondent v srbohrvaščini, s precej znanja slovenskega in nemškega jezika, išče stalno odgovarjajoče nameščenje. Nastop in plača po sporazumu. Dopise na upravo „Jutra" pod šifro „Marljiv". 18218

Knjigovodja
samostojen, z večletno prakso, vešč slovenskega, srbohrvatskega in nemškega jezika, išče primerne službe v industrijskem ali trgovskem podjetju. Prvovrstne reference na razpolago. Ponudbe na upravo „Jutra" pod šifro „Vesten in marljiv". 18207

Trgovski pomočnik
mlajša moč izurjen v veletrgovini mešane stroke, želi sedanje mesto premeniti, najraje v Ljubljani ali njeni okolici. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Zanesljiv". 18205

Prodajalka
ali blagajničarka, išče mesta radi razpustitve trgovine v večji modni galanterijski ali manufakturni trgovini. Ponudbe pod „Izvežbana moč" na uparvo „Jutra". 18281

Knjigovodkinja
s 13letno prakso, samostojna moč, vešča slov. in nem. stenografije in strojepisja, išče le prvovrstnega mesta tudi na deželi. Ponudbe pod šifro „Vestna moč 24" na upravo „Jutra". 18279

Gospodična
z dveletno prakso, zmožna vseh pisarniških del, vešča slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, išče mesta kontoristinje ali blagajničarke v kakem oddaljenem kraju. Nastop takoj. — Naslov pove uprava „Jutra" 18247

Primernega mesta
želi privatni uradnik, popolnoma vešč 4 tujih jezikov in zmožen kavcije. Ponudbe pod „Zmožnost št. 18.230" na upravo „Jutra". 18230

Trg. korespondenco
brezhibno oskrbim v italijanskem francoskem in angleškem jeziku. Cene zmerne. — Dopisi pod „Korespondenca" na upravo „Jutra". 18241

Deklica
močna in zdrava, v 16. letu, želi vstopiti kot učenka v kako trgovino v mestu ali na deželi. Imam 6 razr. osnovne šole. Hrana in stanovanje v hiši. Naslov pove uprava „Jutra". 11

Mlad trgov. pomočnik
mešane stroke, zmožen vodstva trgovine, z najboljšimi referencami, išče primerne službe event. potnika. Ponudbe na upr. „Jutra" pod „Zanesljiv". 13

Mesta vzgojiteljice
želi gospodična, ki ima veselje do vzgojevanja, k otrokom od 5 let naprej. Najraje na deželi. — Ponudbe pod „Vzgoja" na upr. „Jutra". 14

Perfektna strojepiska
in slov. stenografinja z daljšo prakso želi službe pri večjem podjetju na deželi. Naslov pove upr. „Jutra". 15

Prodam

Stroj za brušenje
nožev mizarskih strojev, se proda. Naslov pove uprava „Jutra". 18200

Umetniške razglednice
Znižana cena: 100 komadov 50 Din. Priporoča M. Tičar, Ljubljana. 231

Prodam:
„Die Verhütung der Schwangerschaft", Lady Hamilton, „Lucretia Borgia". Vse tri knjige za 100 Din. Ponudbe pod „Knjige" na upravništvo „Jutra". 18273

Poravnalnik
(Abrichtmaschine), 50 cm šir., nov stroj, se takoj proda za 12.000 dinarjev. — Ljubljana, Prule 8. 18256

Samica
(Benešl gater), nova konstrukcija, z vso opremo, takoj naprodaj za 30.000 Din. Ljubljana, Prule 8. 18258

Filatelisti!
Večja zbirka znamk, se ugodno proda. Poizve se v trafiki Sever, Šelenburgova ulica. 1802[illegible]

Uprava mešč. korpor.
v Kamniku prodaja manjšo množino mecesnovih, jesenovih in javorjevih plohov, kakor tudi nekaj 3 metrov dolgih mehkih hlodov. Več se poizve v korporacijski pisarni v Kamniku. 7

Kmet-pridelki

Seno za krave
prešano in neprešano od 30 met. centov naprej (gore), proda posestnik blizu Rogatca. — Ponudbe pod „Seno" na upravo „Jutra". 18200

Ajdovo moko
najfinejšo, nudi valjčni mlin M. Weinberger, Zagorje ob Savi. 18154

Seno.
Več vagonov dobrega sena naprodaj tudi v manjših množinah. Poizve se v upraviteljstvu graščine na Kodeljevem, Moste pri Ljubljani. 18042

Obrt

Pozor, trgovci!
Naznanjava da sva otvorila novo trgovino in izdelovalnico čepic, ter izdelujeva vsa krojaška dela po naročilu in primeri vedno za 20 odst. ceneje kakor drugod. Trgovcem poseben popust. Šorn & C[illegible] v Kranju št. 38. 17943

Kapital

Iščo se posojilo
30.000 Din proti dobrim obrestim in vknjižbo na prvem mestu za dobo 6 mesecev do enega leta. Naslov v upr. „Jutra". 1

Lokali

Trgovina
z mešanim blagom na najbolj prometnem prostoru v Mariboru se proda. Cena 1.250.000 Din. Ponudbe na upravo „Jutra" v Mariboru pod „Trgovina". 18062

Stanovanja

Zamenjava stanovanja.
6 konfortnih elegantnih sob, kopalnica, velika veranda, balkon in pritikline, elektr. razsvetljava, deset minut od glavne pošte, dam za 2 sobi, kabinet in kuhinjo. Realitetna pisarna Prišek, Ljubljana, Miklošičeva cesta 18, I. nadstr. 18222

Stanovanje se zamenja
s 1. februarjem 1924 v Ljubljani, obstoječe iz 3 sob, kuhinje in ostalih pritiklin v pritličju, za enako ali večje v Mariboru. Ponudbe se naj pošiljejo pod „Stanovanje št. 10.540" na upravo „Jutra". 18213

Nepremičnine

Njivo 1000 m²
v Ljubljani, prodam radi odpotovanja. Naslov pove uprava „Jutra". 18230

Hiša
z gostilniško obrtjo in z vsem inventarjem, na zelo prometnem kraju, je naprodaj. Prevzem takoj radi bolezni. Naslov pove uprava „Jutra". 18129

Dopisovanje

Opozorilo!
Za male oglase priobčene pod naslovom „Dopisovanje". se računa dvojna cena „Malih oglasov". — Uprava „Jutra".

Mlad trgov. pomočnik
želi znanja z mlado izobraženo gospodično, katera bi imela veselje do ljubezni. — Pisma s sliko naj se pošiljejo na upr. „Jutra" pod „Novo leto". 5

Gospod F. P.
ki me je vabil na štefanov večer v Ljubljano s 6. vlakom se naproša za naslov. 16

Znanja želi
simpatičen, srčno naobražen gospod z samevajočo starejšo damo ali gospodično, ki si želi razumnega, diskretnega, dobrega in hvaležnega prijatelja. Resne dopise pod šifro „Ekonot" na upravo „Jutra". 18233

Samostojna dama
srednjih let s kompletnim stanovanjem, išče znanja s samostojnim izobraženim gospodom, ne izpod 40 let. — Dopise prosi pod šifro „Novo leto" na podružnico „Jutra" v Mariboru". 18252

Dve mladi živahne golobici
želita znanja z enakima golobčkoma. Ponudbe se prosi na upr. „Jutra" pod „Ljubezen". 6

Lepi pužiki
srčkan poljub za žalosten pogled v nedeljo zvečer. Umiri se, saj Te imam vendar rad. — Bubi. 4

Ženitve

Opozorilo!
Za male oglase, priobčene pod naslovom „Ženitve", se računa dvojna cena „Malih oglasov". — Upr. „Jutra"

Gospodična
38 let stara, vešča v vsakovrstnem gospodinjstvu ter šivilja se želi seznaniti z gospodom v svrho ženitve. Ponudbe pod „Resna ženitev" na upr. „Jutra". 10

Glasba

Pianino
dobro ohranjen, se proda. — Naslov pove uprava „Jutra" 18236

Zaloga klavirjev
in pianinov, najboljših tovarn Bösendorfer, Czapka, Ehrbar, Schweighofer, Original Stingl itd. Jerica Hubad, roj. Dolenc, Ljubljana, Hilšerjeva ulica 5. 3

Razno

Pošlji 15 Din
na naslov: Viljem Požgaj, knjigoveznica in kartonaža v Kranju, dobiš zastonj na dom postavljen [illegible] spisan od priznano najboljšega slov. pisatelja in pesnika, primeren za vsako stroko. 18130

Prazno sode
dobro ohranjene od strojnega olja, jed inega olja, petroleja **kupimo** vsako množino
MEDIC, RAUNIG & ZANKL
tovarna olja in firneža
Medvode. 6 5

2024

Razpis.

Oblasna Monopolska Direkcija v Ljubljani razpisuje v smislu odloka Uprave Državnih Monopolov v Beogradu od 5. decembra m. l. E. M. br. 24.031, na dan 4. februarja 1924 ob 11. uri dopoldne ofertalno dražbo za dobavo sledečega materijala za tobačno tovarno v Ljubljani:

a.) 1,000.000 kom. etiket za Banatski duvan à 100 gr.:
b.) 81.000 „ „ „ Trabukos cigare;
c.) 50.000 „ „ „ Britanika cigare;
d.) 81.000 „ „ „ Operas cigare;
e.) 67.000 „ „ „ Kuba cigare;
f.) 51.000 „ „ „ Portoriko cigare;
g.) 33.000 „ „ „ Brazilke;
h.) 129 000 „ „ „ Mešane inozemke:
i.) 81.000 „ „ „ Kratke domače;
j.) 68.000 „ prikrojene valovite lepenke za Kuba cigare;
k.) 51.000 pol ovojnega papirja zelenkaste barve za Portoriko cigare velikosti 31·5 × 41·5 cm;
l.) 130.000 „ ovojnega papirja sive barve, 33 × 44 cm za Mešane inozemke;
m.) 82.000 „ ovojnega papirja 33 × 44 cm rjave barve za Kratke domače;
n.) 384.000 „ rdečega ovojnega papirja 37 × 78 cm;
o.) 480.000 „ rjavega papirja 29 × 48 cm;
p.) 100 kom. škarij za cigarete;
r.) 700 kg Alikantne slame za Brazilke 162 mm dolžine. 1000 kom. = 0.180 kg;
s.) 400 „ slamnatih cevk za Brazilke 60 mm dolžine. 1000 kom. = 0.170 kg.

Tuzemcem je vložiti kavcijo 5 %, inozemcem 10 % vrednosti ponudenega materijala do 10. ure dneva licitacije pri blagajni tobačne tovarne v Ljubljani.

Ofertalna dražba se bo vršila v tobačni tovarni v Ljubljani, kjer je vložiti do 11. ure dopoldne dneva licitacije zapečatene, s predpisanim napisom opremljene ponudbe.

V ostalem veljajo pogoji za dobavo materijala potom ofert. dražb Uprave Državnih Monopolov od 23. VI. 1922. E. M. br. 8191. Natančnejši pogoji in vzorci so na razpolago v tobačni tovarni v Ljubljani ob uradnih urah.

Oblastno Monopoljska Direkcija v Ljubljani.

Direktor: Mandelj l. r.

Kralj vseh razmnoževalnih strojev je:

„DEBEGO"

črkovni razmnoževalni stroj

Neizogibno potreben za vsako trgovino.

1500 odtisov v eni uri. Črke za vse jezike. — Nekatera podzastopstva se še oddajo.

AMERIKAN IMPORT COMPANY

MARIBOR, Koroška cesta st. 24. 6661

Jean de la Hire:

Lucifer

fantastičen roman v šestih delih

81

Grisyl ga je poslušala z neko otroško in naivno pozornostjo. Ob zadnji besedi ujetega sovražnega poveljnika, ukazujoči in proseči obenem, ji rdečica poplavi lice, oči se ji zapro, in pod njegovim jasnim pogledom povesi glavo in odgovori nemško:

«Izprosila bom.»

«Hvala!» odvrne Sainclair.

Nato stopi k Mattolu in Pilouju in jima govori tiho šepetaje, tako da ga sovražniki ne čujejo.

Grisyl migne z roko, in albinos zamrmra svojim črncem neko povelje. Črnci — bilo jih je dvanajst — obkrožijo ujetnike, in vsa četa se napoti dalje.

Ko korakajo naprej, se prižigajo na oboku električne svetilke, za njimi pa ugašajo. Po desetminutni hoji dospo do širokih stopnic, na vrhu katerih odpre Grisyl, ki koraka na čelu, ozka železna vrata. Drug za drugim izginejo skozi odprtino. Hodnik, razsvetljen z dvema stropnima žarnicama . . . Na koncu zopet ozka vrata. In potem so v prostorni peterooglati dvorani, povsem prazni in goli, v kateri je petero vrat.

Grisyl se ozre na Sainclaira z globokim pogledom, kojega izraz dá Nyctalopu misliti. Nato izgine skozi ena izmed vrat.

Sainclair je vso pot bodril svoje prijatelje in jim dajal nasvete, kako naj se vedejo. Zdaj umolkne.

Dolgo, skoro pol ure, se ne odpro nobena vrata. Vsak izmed ujetnikov se peča s svojimi mislimi. Črnci stoje kakor kipi okoli svojih žrtev. Albinos, njihov poveljnik, se je naslonil s hrbtom na steno, in se, zdi se, ne briga za to, kaj se godi okrog njega. Bil je sužnj, kakor so bili sužnji črnci, edina razlika med njimi in onimi je bila, da je bil njim nadrejen. In stal je tu, brezbrižno, kakor bi stal drugod, kamor bi ga poslal gospodar.

Končno se ena izmed peterih vrat odpro in prikaže se Grisyl.

Njen korak se nameri naravnost k Sainclairu, in z nekam boječim nasmehom na licu mu reče nemško:

«Gospodična bo odvedena k dečku . . .»

Glas se ji zatakne. Bled je njen obraz, oči pa so naenkrat ledene in trde, ko nadaljuje:

«. . . in ostane pri njem do desetega junija.»

Sainclair se strese. Deseti junij! . . . V duhu vidi razne Luciferjeve ultimate, ki jih je poslal svojim žrtvam. Deseti junij je bil dan, po katerem bo vladal na svetu le strah in trepet, če se do takrat vsi ne podvržejo Luciferju in . . . če do takrat Lucifer ne bo premagan! Z jekleno voljo se Sainclair obvlada in z mirnim glasom dé:

«Dobro je. Zahvaljujem se vam.»

Grisyl zardi znova, in s plahim zmedenim pogledom povzame:

«Vašim tovarišem se ne bo godilo slabo. Naš najvišji gospod bo odločil o njih končni usodi.»

Vsem je jasno, da je «najvišji gospod» — Glô von Wartek, saj jim je to priznal James Conquett sam.

«Vas pa,» nadaljuje Grisyl, «pričakuje Grottenmeister. Nalog imam, da vas privedem k njemu.»

«Takoj, gospodična?»

«Takoj.»

«In potem se vrne k svojim tovarišem?»

«Ne vem. Grottenmeister bo odločil o tem.»

«Dobro.»

Nato se obrne k miss Ellen in ji reče:

«Ne obupujte, miss, in skušajte Henrija potolažiti. Do 10. junija imamo še celih devetnajst dni. In gospoda Prillant in Lourmel sta moža, ki ne bosta držala križem rok, če se jaz kmalu ne javim.»

Nato pozdravi Pilouja, Mattola, Girarda, Saincera.

«Na svidenje, prijatelji!»

In končno se prikloni Grisyli.

«Pripravljen sem, gospodična.»

Pilou, Mattol, Girard, Saincer odzdravijo svojemu poveljniku z nemimi pogledi, v katerih jim odseva vsa duša. In njihove oči spremljajo prijatelja, dokler ne izgine z Grisylo skozi ena izmed peterih vrat.

Sainclairu se zdi, da se nahaja v sobanah bogate rodbine, ki so od roda do roda množili svojo lastnino z dragocenimi lepotijami. Skulpture iz lesa, kordovske kože, starodavne preproge, dragoceno pohištvo, slike in kipi starih mojstrov, ki so polnili dvorane, hodnike, orožarno, sprejemnico, pušilnico, spalnice, skozi katere ga je vedla Grisyl, so pričali o stoletni zgodovini gospodarjev Votle Skale . . . A v vseh teh dvoranah, sobanah in hodnikih so v lestencih in svetilkah gorele električne žarnice; skoro na vsaki mizi je stal telefonski aparat; vrata so se odpirala automatično na pritisk električnega gumba, in zapirala so se sama od sebe. Čudno je bilo v vseh teh prostorih le, da ni bilo nikjer videti ne oken, ne peči . . .

Končno se za ujetnikom zgrne težka baržunasta zavesa. Grisyl obstoji in stopi v stran. Sainclair se znajde v neizmerni podolgovati sobani, koje stene so obložene vse s policami, natrpanimi z najraznovrstnejšimi knjigami, vezanimi in nevezanimi, od foliantov pa do knjižic v 16° in celo v 64°, od strona pa do tâl. V sredini dvorane stoji velika pisalna miza z neštetimi predali, nad njo žari električna svetilka. In za to mizo stoji v polmraku moška postava.

Sainclair postoji za hip, nato pa se nameri naravnost k mizi. Ko obstane, se v lestencu nad njim prižgo štiri žarnice, ki osvetle lice moža za pisalno mizo.

Nyctalopu je bilo mnogo znanega, znal pa je tudi iz znanega sklepati na neznano. Pričakoval je, da bo na obrazu «Grottenmeistra» odkril podobnost z Glôjem Warteškim s Schwalzrocka. In ni ga presenetilo, ko je pred seboj resnično zazrl neko podobnost. Obris in barva obraza, značilne nepravilne poteze, izraz in nijansa oči, ognjenordeča barva las res da niso bili povsem enaki kakor pri Glôju in njegovem dvojniku, rdečelascu, a kljub temu se velika sličnost ni dala tajiti.

Seveda so pa bile tudi nekatere razlike med obema sorodnikoma. Grottenmeister je mnogo starejši kakor «Lucifer», manj koščen in manjše postave. Lâs nima velikih in razmršenih, marveč razmeroma kratko pristrižene . . . Tudi ni oblečen v smoking z zavihanim svilenim ovratnikom, kakor Lucifer, ampak v nekako pižamo iz rdečkaste volne, košuljo pa ima iz sivega flanela, ozki njeni ovratnik ima odpet in zavihan preko pižame.

«Gospodar jam» ima v očeh in na ustnicah prav isti gospodujoči in trdi izraz, kakor ga je Sainclair opazil na obrazu in na očeh Luciferjevih, ko se je ta v Schwalzroški stražnici ozrl, potem ko so zvezali dozdevnega Luciferja . . .

Nehote se Sainclair spomni na ono strašno minuto, in v mislih se izprašuje: Je - li ta človek tu tudi obdarjen z istimi okultnimi zmožnostmi kakor oni? Da vidimo!

In takoj začne z ofenzivo. S svojim jasnim in ostrim glasom izgovori nemško:

«Vi ste Rupert VI., oče Glôja XIII. s Schwalzrocka, ne?»

Brez najmanjšega presenečenja odgovori takoj Grottenmeister s prav takim glasom:

«Le enemu človeku more biti to znano: onemu, ki se je drznil napasti Glôja XIII. v njegovem lastnem gradu. Vi ste torej Jean de Sainclair le Nyctalope.»

«Sem.»

«Vaš napad je bil predviden. Dobil sem ukaz, kajti mi vsi priznavamo superiornost Glôja XIII., našega najvišjega gospodarja, in jaz, njegov oče, tudi — dobil sem torej od njega ukaz, ki se tiče vas, brezpogojen in jasen ukaz, ki ga moram izvršiti, če tudi tvegam pri tem svoje življenje.»

«Mislim si, kak ukaz.»

«Da. Da vas ubijem.»

«Vaš Glô se me torej boji!»

«In upravičeno, pa ne samo on, mi vsi se vas bojimo, a se vas kmalu ne bomo več. V četrt ure ste mrtvi.»

«Res?»

«Razen če . . .»

«O, o, gospod, vi mi stavljate nesramne pogoje.»

«. . . razen če se mi s svojo častjo ne zavežete in mi ne prisežete, da boste v bodoče zvest služabnik in udan pomočnik Glôja Warteškega pri vseh njegovih načrtih . . . Kajti vi bi bili za nas dragocena pridobitev, ki . . .»

«To je vse?»

«Da.»

«Kakor sem rekel. Nesramnost.»

«Torej raje umrete?»

«Še vprašate?»

«V četrt ure se vam bo želja izpolnila.»

Rupert VI. pritisne na enega izmed komutatorjev na mizi: vse štiri žarnice v lestencu ugasnejo in vsa velikanska soba se zavije v poltemo, ki jo le nekoliko razsvetljuje svetilka nad pisalno mizo.

Na desni se odgrne zavesa in velikan se prikaže.

«Še trenutek!» dé Nyctalope s tako resno zapovedujočim glasom, da Grottenmeister zadrži besedo, ki mu je že ležala na jeziku. «Še trenutek! Kaka usoda čaka moje tovariše?»

Rupert VI. odgovori:

«Do 10. junija opolnoči bomo ravnali ž njimi lepo kakor z vojnimi ujetniki. Potem pa bo najvišji gospod odločil o njihovi nadaljni usodi: ali jih bo ukazal izpustiti na svobodo, ali pa jih bo dal mučiti in delati na njih eksperimente . . .»

Sainclaira strese. Na njegovem obrazu se pojavi taka jeza in bolest, da bi ganila vsakega drugega, le pošast pred njim, Rupert VI., se ne gane.

«Beštije! Saj niste ljudje!» pobesni Nyctalope. «Toda če umrem, vedite, da žive še ljudje, ki se bodo borili, do 10. junija . . . Ne maram vas več videti. Sram me je, da stojim skupaj z vami v isti sobi! Odvedite me! Ubijte me!»

In se obrne k velikanu, ki ga je instinktivno smatral za krvnika.

Ni se varal. Rupert ukaže hladno velikanu:

«V dvanajstih minutah, Sulzar, smrt na električnem stolcu!»

Sulzar se prikloni in zagodrnja:

«Ali bo Herr Grottenmeister navzoč?»

(Dalje prihodnjič.)

Najboljši slovenski dnevnik je „Jutro“!

ZAHVALA.

Ob prebridki izgubi našega nadvse ljubljenega soproga, odnosno očeta, starega očeta, brata, svaka, tasta in strica, gospoda

Josipa Beleta

pos. in davč. eksekut. v p.

nam je došlo toliko vsestranskega tolažilnega sočutja, da se moramo le tem potom od tolžiti.

Sprejmite torej vsi našo najiskrenejšo zahvalo, še posebno č. g. kanonik Ferjančič in ostala čč. duhovščina, ki je z vso svojo ljubeznjivostjo ustregla zadnji želji ranjkega, sorodniki in prijatelji, ki so od blizu in daleč došli izkazat zadnjo čast pokojnemu, dalje vsi gg. uradniki in drugi nameščenci ter vsi, vsi ostali prijatelji in znanci, ki so z vso ljubeznijo in sočutjem spremili ranjkega k večnemu počitku

Bog povrni! 1

Novo mesto, 30. decembra 1923.

Žalujoča rodbina Bele in sorodniki.

Strychnin

svež. dospel.

Drogerija A. Kanc

Ljubljana, Židovska ul. 1

Oblastveno koncesijonirana

197 prodaja strupov.

Opozarjamo na

Zakon o oblastni in sreski samoupravi

ki se naroča pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani

ter velja s poštnino vred

Din 6 50.

Pravkar je izšel po strokovnjaku praktično urejen popoln

Zakon o taksah in pristojbinah

z abecednim seznamkom.

Knjiga, ki obsega 177 strani, velja s poštnino vred Din 41·50 in se naroča pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani

Prešernova ulica št. 54.

Istotam je izšlo že trinajst snopičev „Zbirke zakonov“.

Razpis.

Pri občini Trbovlje je oddati mesto

občinskega blagajnika

z mesečno plačo Din 2000·— ter z mesečno stanarino Din 100·—.

Po enoletnem zadovoljivem službovanju se namestitev izreče stalnim.

Pogoj za sprejem je državni računski izpit.

Prednost imajo predvsem reducirani državni računski uradniki-invalidi.

Prošnje je vlagati do 15. januarja 1924. na gerentstvo občine Trbovlje.

V TRBOVLJAH, dne 29. decembra 1923.

Gerent: Anton Fortič s. r.

2

Potrti globoke žalosti javljamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je naš dobri oče, brat oziroma stric, gospod

Fran Žuža

posestnik in trgovec v Mozirju

po daljšem, težkem trpljenju v 61. letu starosti v ponedeljek, dne 31. decembra 1923, ob pol 22., previden s tolažili sv. vere mirno v Gospodu zaspal.

Zemeljski ostanki nepozabnega nam pokojnika se blagoslovijo in prepeljejo v sredo, dne 2. januarja, ob 13. uri iz javne bolnice v Celju na pokopališče Sv. Kancijana v Žalcu, kjer se ob 14. uri polože v rodbinsko grobnico k večnemu počitku. Maša zadušnica se bo brala v Mozirju v četrtek, 3. januarja.

Pokojniku ohranimo blag spomin.

Celje, dne 1. januarja 1924.

Marta Novak, hčerka. **Dr. Andrej Novak**, sodni svetnik v Celju, zet.

Marija Kovačič, sestra.

Robert Kovačič, trgovec v Škofji vasi; **Julko Kovačič**, župan in trgovec v Vojniku; **Fran Kovačič**, trgovec v Arclinu, nečaki.

Sienkiewiczevi romani

Nova izdaja

Izšla je prva knjiga znamenitih Sienkiewiczevih del zgodovinski roman

Z ognjem in mečem

684 strani velike osmerke, 22 ilustracij. Cena v polplatno vezani knjigi Din 120·—, s poštnino Din 125·50.

Istočasno je šla v tisek druga knjiga, ki obsega nadaljevanje povesti „Z ognjem in mečem“, zgodovinski roman

Potop.

„Potop“ bo izhajal ilustriran v zvezkih po 128 strani. Obsegal bo okoli 1000 strani. Vsak zvezek bo veljal s poštnino vred Din 25·— za one, ki se na roman takoj naročijo ter naročnino naprej pošiljajo vsaj v enakih obrokih, kot bodo izhajali zvezki. Cena celemu romanu bo pozneje v knjigotrštvu za 30 % višja.

Oba romana „Z ognjem in mečem“ in „Potop“ se naročata pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani

Prešernova ulica štev. 54 (nasproti glavne pošte).